

Uit de vereniging:

- Blz. 2 Ledenvergadering MHVS 2 maart 2012
- Blz. 3 Wiel Luys winnaar van de Guillonpenning
- Blz. 4 Onze verhuizing
- Blz. 5 Hemelvaartsdaagfietstoch
- Blz. 6 Open Monumentendag 2012: Groen van Toen
- Blz. 7 Wandelnetwerk in gemeente Beesel geopend op zondag 22 april
- Blz. 8 Jaarprogramma Maas- en Swalmdal en MHVS 2012
- Blz. 8 Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten 2012
- Blz. 9 Programma IVN De Steilrand 2012

Overige artikelen:

- Blz. 9 Kroniek van Swalmen, januari, februari en maart 2012
- Blz. 11 Mariakapel, nabij de St. Leonardushoeve te Belfeld
- Blz. 12 Boomfeestdag 21 maart 2012
- Blz. 13 Uit het leven van onze voorouders
- Blz. 14 Flora en fauna (23)
- Blz. 16 Wandelen in Swalmen en omgeving
- Blz. 18 Zomerlaeve
- Blz. 19 Van hot nao haar door 't Zjwaams Waordebook (22)
- Blz. 20 Harmonie Kunst na Arbeid Belfeld
- Blz. 22 Euver Sjlechter Maan kôm ich neet oetvertêld..... (2)
- Blz. 24 Maria Kleuterschool te Swalmen
- Blz. 30 Kennen we die nog?
- Blz. 31 Oorlogsmonument onthuld in Heerenveen
- Blz. 32 Uit de oude doos

Foto's aangeleverd door:

- Riky Simons-Julicher blz. 2
- Peter Bors blz. 4, 7
- Wiel Luys blz. 4, 12, 13
- Hans Simons blz. 5, 9, 10, 14, 15, 18, 19
- Pierre van Lier blz. 6
- Fons Nijssen blz. 6
- Archief HVMS blz. 20, 21
- Archief MHVS blz. 26-28, 30
- Yvonne de Vries blz. 31
- Wiel Crins blz. 32

Uit de vereniging:

Ledenvergadering MHVS op 2 maart 2012

Dit jaar vond de jaarvergadering niet plaats in de verenigingsruimte, maar bij Café Thijs & Wilma. Zo'n 18 personen (inclusief het bestuur) bezochten deze jaarvergadering.

Toine opende de vergadering door de gevolgen van de huidige economische en financiële crisis voor natuur en milieu te schetsen. Belangrijkste is, volgens Toine, dat de aanspraak op het nog niet bebouwde landschap duidelijk is verminderd; minder uitbreidingen van bedrijventerreinen en woonwijken. In de terugblik op 2011 werd vooral veel aandacht besteed aan het 'Ommetje te Asselt' en de kerstwandeling met het thema 'bosbeheer'. Het hoogtepunt van 2011 was zonder meer het verschijnen van het gezegdesboek van Harie van Buggenum. Hij kreeg nogmaals de complimenten voor het fraai geschreven boek.

Bij de verkiezingen voor het bestuur waren Gerry Nijssen-Severens en Herm Geraedts beiden aftredend en herkiesbaar. Toine roemde beiden voor hun grote inzet voor de vereniging. De leden gingen, uiteraard, akkoord met hun herbenoeming als bestuurslid.

Het bestuur presenteerde weer een ruim programma van activiteiten. Veel van deze activitei-

ten worden samen met de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal gedaan. De samenwerking in de organisatie van de activiteiten zal verder worden geoptimaliseerd.

In de rondvraag was er veel aandacht voor de 'muur', de gestapelde stenen langs de Swalm, onder de A73, nabij de Naborch. De mensen ervaren deze muur als een grote barrière voor de natuur, en ook lastig voor de wandelaars. Het bestuur gaat het nogmaals onder de aandacht brengen van Rijkswaterstaat.

Tenslotte was er nog een gezellige nazit bij Thijs & Wilma.

Gerard Jonkman
Secretaris

Wiel Luys winnaar van de Guillonpenning

Op zaterdag 28 april 2012 werd de vierde Limburgse Archeologie Dag gehouden in het Limburgs Museum te Venlo. Bijna 100 beroeps- en amateurarcheologen luisterden in een uitpuilende zaal naar lezingen over de Limburgse archeologie. Een vast onderdeel van die dag is de uitreiking van de prestigieuze en vergulde Guillonpenning. De penning is een eerbetoon aan een persoon, stichting of vereniging, die zich heeft ingezet voor de Limburgse archeologie en is vernoemd naar de Roermondse verzamelaar en amateurar-

cheoloog Charles Guillon. Deze notaris en politicus leefde van 1811-1873 en bezat aan het eind van zijn leven de grootste en belangrijkste collectie oudheden uit Limburg. Zijn verzameling werd getoond in het Musée Guillon in zijn woonhuis aan de Swalmerstraat nr. 3 in Roermond.

Het is gebruikelijk dat de winnaar van niets weet en geheel onkundig, over wat hem of haar gaat overkomen, in de zaal zit. Het is altijd een probleem om zekerheid te krijgen dat de winnaar aanwezig is, maar voor Wiel gold dat niet, want hij is

een trouw bezoeker van de Limburgse Archeologie Dag. Wel moest in het geheim zijn familie en het bestuur van de heemkundevereniging worden ingelicht.

Tijdens de plechtigheid wordt een lofrede voorgelezen waarin langzaam toegewerkt wordt naar de onthulling van de naam van de winnaar. Voor Wiel werd de volgende rede uitgesproken:

Onderwijzers zijn belangrijk en niet alleen om te leren rekenen, lezen of schrijven. Veel mensen die succesvol zijn in het leven, beroemd zijn of bekend door hun prestaties op maatschappelijk gebied, noemen vaak de naam van de onderwijzer of onderwijzeres die voor hen de ogen heeft geopend voor de mogelijkheden die er waren in de richting waarin zij nu uitblinken.

Dat geldt nog sterker voor mensen die actief zijn op het gebied van de historie en archeologie. Vraag het een historicus of archeoloog en zij vertellen over hun schoolmeester, onderwijzeres, leraar of lerares die zo vol passie kon vertellen over geschiedenis. Je ziet bijna hun ogen wegdraaien als de vertellenden terugdenken aan hun jeugd. Die leraren of leraressen namen ze op sleeptouw naar musea of plaatsen met een historische waarde.

Ik ben er van overtuigd dat ik hier niet zou staan als mijn meester in de vierde klas niet zo geweldig kon vertellen over geschiedenis. Nog altijd herinner ik me zijn verhalen en vooral het eerste. Hij had het over de vroegste bewoners van ons land. In mijn schooljaren waren dat nog de Batavieren en Caninnenfaten. Het ging over hun vaartocht over de Rijn op boomstammen en hun aankomst in het vroege Nederland. Terwijl mijn meester vertelde waar ze woonden en hoe ze leefden, keek ik naar buiten en dacht echt konijnen te ontwaren op het betegelde schoolplein. Ze moesten maken dat ze wegwamen, want de hongerige vroege bewoners van Nederland zouden ze snel opeten.

Maar schoolmeesters doen meer. Vaak blijken ze een cruciale rol te spelen in de samenleving van buurt, dorp of stad. Ze organiseren van alles, ontplooiën initiatieven en scheppen voorwaarden. Vandaag willen we zo'n bijzondere schoolmeester eren met de Guillonpenning, want deze schoolmeester heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de archeologie. In meer opzichten.

In Limburg wordt cultuurhistorie en archeolo-

gie vooral beoefend op regionaal niveau. Als een dicht netwerk ligt er over de provincie een reeks van heemkundeverenigingen. De meeste kunnen al terugkijken op een eigen lange geschiedenis. De winnaar van de Guillonpenning is een van de oprichters van zo'n Heemkundevereniging en regiovertegenwoordiger bij de Archeologische Vereniging Limburg, nu sectie van het LGOG.

Jarenlang heeft hij een rol gespeeld in het bestuur, maar het is ook een buitenman. In het veld werden archeologische vondsten gered en archeologische verschijnselen vastgelegd, vaak vlak voordat ze definitief zouden verdwijnen door de aanleg van een weg of de bouw van huizen en andere bouwwerken. Daar bleef het niet bij, want over die vondsten en het onderzoek werd gepubliceerd. Natuurlijk in het jaarboek van de heemkundevereniging, maar ook in provinciale en landelijke archeologische tijdschriften.

In een enkel geval is er een uitzonderlijke meester. Die houdt het niet bij de hier bovengenoemde reeks van activiteiten die een gewoon mens al vermoeiend genoeg zullen toeschijnen. Onze winnaar doet meer. Hij heeft al in een vroeg stadium beseft dat archeologie behouden kan blijven, of in alle rust kan worden onderzocht, als het al aan het begin in het beslissingsproces van een planontwikkelaar meegenomen kan worden. Dat besef was er al vóór de Maltawetgeving. Vanuit dit inzicht adviseert hij de gemeente al jarenlang hoe om te gaan met archeologie en bekijkt hij wat de consequenties zijn voor de archeologie. Soms leidt dat tot bijstelling van de plannen en kan, als het dan toch onvermijdelijk is, op tijd bepleiten en realiseren dat archeologen onderzoek kunnen uitvoeren. Het is bewonderingswaardig werk, want velen zullen de daarmee samenhangende papierwinkel, het wollig politieke taalgebruik, de vele uren overleg en het voorzichtige strategisch manoeuvreren niet als het meest uitdagende onderdeel van onze archeologische hobby of beroep ervaren en waarderen.

Ook daar blijft het niet bij. Er is als laatste nog een activiteit die hem terecht tot winnaar van de Guillonpenning maakt. Onze schoolmeester is een van de weinigen die zich ook nog op toeristisch gebied sterk maakt voor de archeologie. Hij was de drijvende kracht achter de realisatie van een TRAP, een Toeristisch Regionaal Archeologisch Project. Daarnaast is hij ook de schrijver van een van de eerste boekjes die over een route verschenen. Ver-

leden jaar kwam er een nieuwe druk en een uitbreiding van de route. Want zoals er in het verre verleden geen grenzen waren, is de nieuwe route een grensoverschrijdend project geworden en kan

men rond Swalmen, Beesel en Reuver ook op Duits grondgebied kennismaken met de archeologie en cultuurhistorie van Bracht, Born en Brüngen. Het zal u niet verbazen dat de man die ik op het oog heb daar ook weer een belangrijke rol in speelde.

Het is duidelijk dat maar één persoon in deze zaal al deze activiteiten heeft ontplooid. Velen zullen het al weten op wie ik doel, maar voor de onwetenden onder ons, Wiel Luys is de terechte winnaar van de Guillonpenning 2012.

Na het uitspreken van de laudatio nam Karel Maajoor, voorzitter van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, kort het woord en overhandigde de winnaar de penning. Wiel's vrouw, Tilly (en dochter) deelde mee in de feestvreugde en ontving een boeket bloemen. Na een korte fotosessie mocht Wiel nog live voor L1-radio vertellen wat hem nu allemaal overkomen was en natuurlijk ook over al zijn activiteiten waar hij de prijs voor had gekregen.

Leo Verhart

Onze verhuizing

In het vorige nummer heeft u in het stukje van onze voorzitter Henri Smeets al het een en ander kunnen lezen over de verhuizing. Als u dit leest is de verhuizing al weer geschiedenis en blijven we minimaal een jaar in het parochiehuis in Reuver. Inmiddels hebben we daar een en ander al ingericht. Zo hebben we in de parochiezaal een kast voor ons fotoarchief en onze bibliotheek. Deze is echter te klein. Daarom zal er een nieuwe grotere kast gemaakt moeten worden. Daarnaast hebben we nog een ruimte in de kelder van de parochie waar een deel van onze archieven ligt opgeslagen. De collectie voorwerpen is elders ondergebracht. Inmiddels hebben we het grote voordeel van de ruimte kunnen ervaren toen we op onze ledenvergadering een opkomst hadden van 66 leden! Het hoogste aantal in ons bestaan als heemkundevereniging. Deze hadden we met geen mogelijkheid in het Willem Limburghuis kunnen onderbrengen.

Maar nu even terug naar de verhuizing.

Op donderdag 16 en vrijdag 17 februari, in de week voor carnaval, werd met een actieve groep leden onze collectie, boeken, documentatie etc. in dozen ingepakt en van een sticker voorzien. Ook het meubilair moest van een sticker worden voorzien. Immers van tevoren moest vaststaan naar welke van de 3 locaties (parochiehuis, Broekhin, Heidenheim) een en ander moest worden overgebracht. Dit alles gebeurde dan ook aan de hand van een van tevoren

opgestelde magazijnlijst. In eerste instantie was de verwachting dat we ook nog na de carnaval bezig zouden zijn. Maar dankzij de inzet van de leden lukte het al om voor de carnaval de magazijnstellingen af te breken en zo'n 225 dozen in te pakken. Zonder meer een knappe prestatie. Op 29 februari werden de magazijnstellingen door ons getransporteerd naar de kelder van BC Broekhin in Reuver en aldaar in een paar uur tijd opgebouwd conform het indelingsplan, zoals dit van tevoren was opgemeten en opgesteld. Op 1 en 2 maart kwam een verhuisbedrijf van WAA uit Venlo. De leden sjouwden de dozen en kasten tot aan de nooduitgang op het plat dak van het Willem Limburghuis waarna het met een transportband naar beneden werd gelaten

en in een vrachtauto geladen. Hierna ging het naar de plaats van bestemming om aldaar te worden uitgeladen. Het vervoer was niet altijd even gemakkelijk. Zeker niet bij de kwetsbare spullen, zoals vitrines en maquettes, maar uiteindelijk kon met de laatste vracht meubilair naar Heidenheim om 15.30 een punt achter de verhuizing worden gezet. Kortom het karwei zat er op dankzij een geweldige inzet van gemotiveerde leden. Als dank trakteerde het bestuur de medewerkers op 23 april op een etentje in De Herberg in Belfeld. U kunt zich voorstellen dat hierbij onder genot van een hapje en een drankje nog eens tevreden werd teruggeblikt.

Wiel Luys

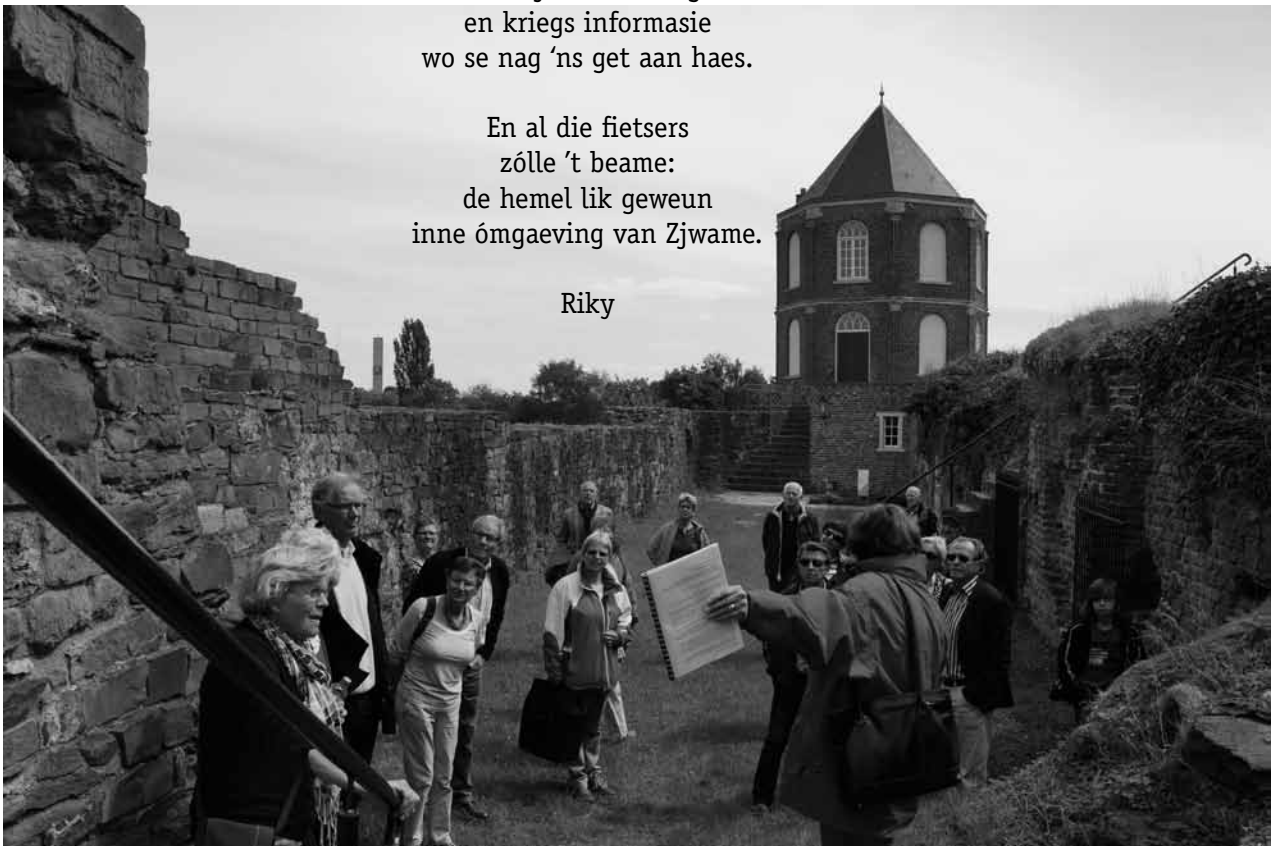
Hemelvaartsdagfietstoch

Op Hemelvaartsdag
kèn me vanalles gaon doon;
mer vööl van ós lede
vinje same fietse sjoon.

Ouch kumps se op plekke
wo se nootj eerder bös gewaes
en kriegs informasie
wo se nag 'ns get aan haes.

En al die fietsers
zólle 't beame:
de hemel lik geweun
inne ómgaeving van Zjwame.

Riky

Open monumentendag 2012: Groen van toen

Groen van Toen is het thema van Open Monumentendag 2012. Bij dit thema komen cultuur en natuur samen. Een zeer toepasselijk thema in Nederland, waar natuur nooit toevallig is en er geen natuur zonder cultuur is. Bij veel groen is duidelijk te herkennen dat het aangelegd is, maar ook de natuur die er heel 'natuurlijk' uitziet, zoals duin- of stuifzandgebied is met veel zorg ontworpen. Natuur vormt daarmee in Nederland een onderdeel van de cultuurgeschiedenis.

De in het verleden ontworpen en aangelegde tuinen en parken, begraafplaatsen, landgoederen en buitenplaatsen, de zogenaamde groene monumenten, leveren een belangrijke bijdrage aan de identiteit en diversiteit van een stad of streek. Hoewel bij monumenten vaak aan gebouwen gedacht wordt, is hier de omgeving minstens zo waardevol als het gebouw. Het gebouwde en het groene monument vormen samen een geheel, een ensemble, zoals een buitenplaats omringd door een park of bos, villa's te midden van een parkaanleg of een kerk omringd door een kerkhof. Groene monumenten zijn er in alle soorten en maten.

In het tweede weekend van september zal, naast alle aandacht voor het monumentale groen, de groene monumenten, ook de relatie tussen groen en de gebouwde monumenten centraal staan. Op Open Monumentendag kunnen mensen groene monumenten zien en ervaren. Ze kunnen de verhalen en geschiedenis van groene monumenten horen of lezen, zich verbinden met hun omgeving en zich laten inspireren voor de toekomst.

In Beesel/Reuver zullen op 9 september 2012 diverse Groene Monumenten worden opengesteld. Er zullen op die dag wandel- en fietstochten worden georganiseerd naar interessante monumenten in onze omgeving. We denken hierbij vooral aan tuinen en natuurgebieden (Meerlebroek). Het precieze programma is ten tijde van het schrijven van dit stukje nog niet geheel bekend maar het belooft zeker weer een interessante Open Monumentendag te worden.

Houd deze datum alvast vrij in uw agenda.

Tijdens de Open Monumentendag dit jaar zullen op zondag 9 september in Swalmen voor u onder andere geopend zijn de tuinen van kasteel Hillenraad, Zuidewijk Spick, Graeterhof, het folkloristisch museum in Asselt en het Dionysiuskerkje aldaar.

Dit jaar wordt door de MHVS samengewerkt met Open Monumentencomité Roermond en zal er in diverse weekbladen gepubliceerd worden hoe Open Monumentendag 2012 er precies uitziet.

Dus noteer alvast in uw agenda: zondag 9 september 2012 Open Monumentendag: van 12.00 tot 17.00.

Wandelnetwerk in Gemeente Beesel

Eindelijk was het zover.

Na twee jaar voorbereiding kon het knooppuntenwandelnetwerk in de gemeente Beesel geopend worden. Er kan in de drie kerkdorpen: Beesel, Reuver en Offenbeek nu 95 km gewandeld worden. Dit wandelnetwerk werkt volgens hetzelfde principe als het fietsknooppuntennetwerk. Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft hier ruimschoots haar steentje aan bijgedragen.

's Morgens was er een bijeenkomst voor genodigden waarbij burgemeester mevr. Petra Dassen met wethouder Jan Smolenaars op een ludieke wijze een aantal knopen moest 'ontknopen'.

Dit gebeurde bij één van de negen startborden bij het station in Reuver. Daarna kon er letterlijk over een pad knopen gelopen worden.

Leon Heymans van Kernoverleg Reuver schetste met zijn kenmerkende humor het hele project van A tot Z. Joekskapel de Dorsvlaegels zorgde hierbij voor een vrolijke noot en zo waar.... het zonnetje ging er van schijnen.

Aan een aantal vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties werden de eerste kaarten uitgedeeld. In café Ronckenstein werd vervolgens door Ron Janssen van Plattelandsorganisatie Peel en Maas een presentatie gehouden. Ron fungeerde als professionele begeleider van dit project. Zijn lezing was getiteld: Wandelnetwerk ... en dan ...???. Hiermee werd gesuggereerd dat het werk niet af is en dat er ruimte is voor aanvullende initiatieven. Hij toonde wat voorbeelden zoals eerder gerealiseerd in Sevenum.

's Middags kon iedereen 'gratis proeven' aan het nieuwe wandelnetwerk. Aan de hand van

een gratis kaartje voerde een proefroute langs 4 km knooppunten en onderweg was er amusement en informatie voor jong en oud. Het begon op de markt in Reuver waar het VVV-kantoor was geopend en Beeselse Folkmuzikanten de sterren van de hemel speelden met hun Ierse tradionals. De tocht voerde verder door de kloostertuin naar het Dierenrijck, Vlindertuin Bosdaelschool, open huis brandweer, Lambertuskapel met informatie over onze Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en de plaatselijke opgravingen.

Veilig beschut tegen de harde wind en regen tracteerde Something'els (Els Denessen) met harp en zang St. Lambert en de toehoorders op o.a. Keltische muziek, die op deze locatie met haar akoestiek voortreffelijk klonk.

Bij Handboogvereniging de Grensschutters konden zijn schietkwaliteiten uittesten en IJssalon het Jagershuis zorgde voor haar befaamde boerderij ijs. Bluesband Howlin Stone verraste de wandelaars met hun repertoire en tot slot zorgde op de markt de ballonnenclown dat ook de kleintjes tevreden naar huis gingen.

Een geslaagde dag, ook al werkten de weergoden van alle kanten tegen.

Pierre Verstappen

Jaarprogramma 2012 Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

juli en augustus	Zomervakantie (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en MHVS)
augustus	Fietstocht Maas Swalm Nette gebied (MHVS)
9 september	Open Monumentendag: Groen van toen (MHVS en Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
september	Lezing over kerk en het dagelijkse leven in het oude bisdom Roermond door dr. Peter Nissen (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
september	Weekendexcursie Natuurwerkgroep (MHVS)
14 oktober	Herfstwandeling (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
27 oktober	Wandeling Nacht van de Nacht (gezamenlijke activiteit)
november	Natuurdoedag (MHVS)
20 november	Lezing over Sinterklaasgebruiken door Kitty Jansen-Rompen Presentatie jaarboek 31 (2012) (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder..... het programma kan nog worden aangepast. En er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Te zijner tijd komen we hier op terug.
(onder voorbehoud, nadere publicaties in 't Zjwaemke en 't Gazetje)

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten 2012

Zondag 15 juli: Morgenkanotocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 09.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Dinsdag 17 juli: Avondspiegeltocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 19.30 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Maandag 6 augustus: Avondspiegeltocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 19.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Woensdag 8 augustus: Voor de kleintjes: Okki de eekhoorn in het Swalmdal, duur 2 uur, vertrek 14.30 uur parkeerplaats Herberg de Bos, Bosstraat 115 Swalmen

Zondag 12 augustus: Middagkanotocht op de Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 14.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Zaterdag 18 augustus: Morgenkanotocht op de Asseltse plassen, duur 3, 5 uur, vertrek 9.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Dinsdag 21 augustus: Avondspiegeltocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 18.30 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Vrijdag 31 augustus: Blauwe maankanotocht op de Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 19.30 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Zaterdag 1 september: Middagkanotocht op de Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 14.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Zaterdag 15 september: Gesnuif en gesnuffel: dassen in de Vuilbenden, duur 2,5 uur, vertrek 9.30 uur parkeerplaats kerkje Asselt.

Zondag 16 september: Middagkanotocht op de Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 14.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Zondag 23 september: Ochtendneveltocht op de Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 7.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Zaterdag 29 september: Vollemaankanotocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 18.30 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Woensdag 10 oktober: paddestoelenwandeling voor kinderen in het Swalmdal, duur 2 uur, vertrek 14.30 uur bij infobord bij pension Groenewoud.

Jaarprogramma I.V.N. De Steilrand 2012

Zondag 29 juli: Insectenwandeling in het Jaomerdal, vertrek 14.00 uur, startlocatie wordt nog in de media bekendgemaakt.

Zondag 14 oktober: Traditionele herfstwandeling met Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, vertrek 10.00 uur, startlocatie wordt nog in de media bekendgemaakt.

Kroniek van Swalmen, januari, februari en maart 2012

Johanna Cox-Geraedts, Els Schreurs en Riky Simons-Julicher

Januari

5. In Theaterhotel De Oranjerie vindt de huldiging plaats van de Kampioenen van het 31e sportgala. Van de Swalmer sportverenigingen zijn dat: Eszet – Ian Sanders (Limburgs kampioen 100m schoolslag; Volleybalclub S'62 – 2 jeugdteams (kampioen Nevobo); Destatec – Roanna Kok (Limburgs kampioen meisjes junioren) en met Naniënke Hendriks (Limburgs kampioen meisjes junioren dubbel), jeugdteam 2 en 3; Marlie Crommentuijn (Limburgs kampioen dames enkel C) en Femke Huibers en Jessica Konings (Limburgs kampioen dames dubbel E-F).

6. Vandaag zijn Joep en Bertha Kremers-van Wijlick van de Armstrongstraat in Boukoul 50 jaar getrouwd.

6. Van 10 januari t/m juli wordt de riolering onder de Rijksweg Noord vernieuwd en deze weg heringericht van de Swalmbrug tot de rotonde bij de Peelveldlaan. Door de werkzaamheden ontstaat ernstige verkeershinder en zijn er omleidingsroutes via Bosstraat en Peelveldlaan in noordelijke richting en via Hollestraat, Stationsstraat, Neerstraat in zuidelijke richting.

12. In gemeenschapshuis de Robijn kunnen voortaan elke donderdagmiddag via internet bestelde bibliotheekboeken worden afgehaald. Dit als compensatie voor de op 1 januari gesloten bibliotheek.

8. Kim en Peter van Soest worden als een van de eerste hoogheden van het carnavalsseizoen uitgeroepen tot boerenbruidspaar 2012.

13. Micha Meuter (28) gaat dit seizoen als bacchus Muiteer door het leven met als motto: 'Sjöd in, sjöd in, det kèn de lèste zin'.

21. Jolanda van der Kelft (42) wordt door de Fobmötse uitverkoren tot hun 12e prins(es). Ze heeft als motto: 'Veur trèkke door'.

22. En Rob Timmermans (30) wordt uitgeroepen tot 60e prins van de Hopsjlokkers. 'Net efkes anges', luidt zijn motto.

28. Als 63e prins van de Kwekkerte uit Boukoul wordt Björn Eggels (25) uitgeroepen met als motto: 'Drie daag lank in de hoogste gank'.

Februari

4. Lei Dentjens (54) tenslotte wordt in Asselt uitgeroepen als nieuwe Vader Aar.

7. Tijdens een verenigingsavond van Veldeke Roermond ontvangt Harie van Buggenum uit Boukoul de 'Veldeke Pluum', een trofee die een keer per jaar wordt uitgereikt aan iemand die van grote waarde is voor de taal- en volkscultuur. Hij krijgt die voor zijn gezegdenboek 'Zal ich dich 'ns get zegke, dat in november 2011 in Swalmen werd gepresenteerd.

10, 11, 12. Voor het eerst sinds 1997 kan er weer eens geschaatst worden op de ijsbaan rondom kasteel Hiltenraad. Harmonie Amicitia verzorgt de organisatie.

11. En weer lukt het Trommel- en Fluitkorps Heide onder leiding van Gerrit Janssen Nederlands kampioen in de Eredivisie te worden, deze keer op de Nederlandse Kampioenschappen voor Podiumkorpsen in Winterswijk.

12. Tijdens het carnavalsconcert van Koninklijke Harmonie St. Caecilia wordt de Nepomukonderscheiding 2012 uitgereikt aan dit gezelschap voor de jarenlange grote verdiensten voor de gemeenschap. Voorzitter Geert Julicher mag ze namens de harmonie in ontvangst nemen.

18. Jeugdcarnavalsvereniging de Erpelkes bestaat dit jaar 4x11 jaar en viert dat vandaag met een reünie voor alle ooit bij de Erpelkes betrokken prinses, prinsessen, bestuursleden, vrijwilligers en muzikanten.

20. Carnavalsmaandag. Door Swalmen trekt weer een goedverzorgde optocht met ± 50 nummers. Hans Heijnen weet als eenling met zijn act 'de doorbraak' de meeste punten binnen te halen en verdient daarmee de Har Cox wisseltrofee.

29. In zijn nieuwe roman 'Eenzaamheid' belicht de Swalmer schrijver André M. Nijssen dit moeilijke onderwerp vanuit diverse gezichtspunten.

Maart

1. Na een ingrijpende verbouwing opent de nieuwe eigenaar Selçuk Öztürk in het pand van huize 't Veld aan de Oudebaan zijn Hotel Asselt.

9. De Midden-Limburgse coöperatie Boeren met Natuur is onlangs eigenaar geworden van bijna vier ha landbouwgrond in het Swalmdal. De voormalige maisakker zal door niet meer bemesten, het maaien van de vegetatie en het afvoeren van het groen tot een fraai natuurlandschap transformeren.

21. Op Boomfeestdag planten leerlingen van de St. Theresiaschool 11 amberbomen langs de Rieterweg in Boukoul; bij basisschool de Octopus wordt een vlinderstruik geplant.

De **KRONIEK VAN BEESEL, REUVER EN BELFELD** vindt u vanaf nu ieder kwartaal op de site van de Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal.

Mariakapel, te Belfeld

Jan Coopmans (werkgroep Kruisen en Kapellen in Belfeld)

Historie

In de landelijke zuidoosthoek van Belfeld, te midden van uitgestrekte boomkwekerijen en ver van alle drukte, staat een kleine, aan Maria toegewijde veldkapel. Deze is gelegen bij het kruispunt van de Patersweg en de Reuverweg, op de voormalige landerijen van de Paters SVD (Congregatie van het Goddelijk Woord) van Steijl. Dit gebied werd al in de 15e eeuw als leengoed de 'Grote Hoeve' genoemd.

Het grotendeels witgeverfde monumentje, dat al van ver opvalt, bevat een afbeelding van Maria in bas-reliëf, blootsvoets staande tussen het koren, met uitgestrekte handen boven de korenhalmen. Ze bevindt zich in een nis, waarboven een timpaan met de tekst uitgevoerd in gegoten beton.

Het kapelletje staat op een van gele bakstenen gemetselde sokkel, met de afmetingen van 90 cm breed, 90 cm hoog en 40 cm diep. De eerste versie werd rond 1955 gemetseld door Drees Gielen uit Tegelen, die 'de Zalige' werd genoemd. Hij was metselaar bij de Paters en hij voerde het uit in samenwerking met Broeder Clemens Wegmann SVD. Oorspronkelijk was het voetstuk gemaakt van gele verblendstenen, maar die waren in de loop der jaren door inwatering aangetast en door de vorst vernield.

Aanleiding

De aanleiding voor de oprichting is niet meer te achterhalen, maar deze werd ongetwijfeld geïnspireerd door de landbouw- en veeteeltactiviteiten van de Paters en Broeders SVD van het Missiehuis uit Steijl, die hier plaatsvonden tussen de jaren 1912 en 1980. Deze waren nodig voor de voedselvoorziening van de inwoners van het Missiehuis en de studenten van het Gymnasium, dat op een gegeven moment circa 700 internen telde.

In 1911 werden de landerijen door de generaal-overste toegewijd aan St. Leonardus, die al sinds 1842 in Belfeld wordt vereerd. Grote delen van het woeste en moerassige gebied zijn daarna door de kloosterorde ontgonnen en in cultuur gebracht. Dit ging overigens niet altijd van een leien dakje. De totale oppervlakte van de 'Patershoof' omvatte in 1980 bijna een vijfde deel van Belfeld.

Vorbereiding

In de loop van 2010 werd door de werkgroep Kruisen en Kapellen uit Belfeld begonnen met de voorbereidingen voor het herstel, zoals besprekingen met de gemeentelijke instanties over o.a. cultuurhistorie en eigendomsverhoudingen, overleg met de aannemer en met de Stichting IKL, die het gehele project heeft gesubsidieerd. Het geheel is in 2011 tot stand gekomen dankzij de samenwerking met de Gemeente Venlo, de Stichting Brookkank, de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, het Missiehuis Steijl, Nabben Bouwbedrijf en de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL) in Limburg. Dit was in het kader van 'Dorpen in het Groen'.

Herstel

In de 80-er jaren is het kapelletje ook al eens gerenoveerd door de werkgroep uit Beesel. Door een bouwbedrijf uit Belfeld is het oude voetstuk in februari 2011 afgebroken, terwijl het bovenstuk daarna bij een van de leden van de werkgroep

thuis is gerepareerd wegens scheurvorming door betonrot. Begin maart werd een nieuw fundament gestort, waarop enkele weken later, na de vorstperiode, een nieuw voetstuk werd opgemetseld.

Met een grote kraan is het kapelletje op 17 juni tenslotte weer teruggeplaatst en daarna stevig verankerd door leden van de werkgroep. Als laatste werd het schilderwerk hersteld. De beschildering vóór de renovatie werd uitgevoerd door Broeder Johann Böhm SVD. Het toeval wil dat dit herstel precies een eeuw na het begin van de St. Leonardushoeve is.

De standplaats van dit aparte monumentje is ongeveer een halve meter zijwaarts naar links verschoven, om ruimte te maken voor een haag, die daarvoor later een afscherming kan vormen tussen het kapelletje en een ontsierend transformatorhuisje vlakbij. De typische scheve plaatsing ten opzichte van de Patersweg, heeft waarschijnlijk als reden, dat men er dan een goed zicht op had vanuit de 'Oude Leonardus-Hoeve' of de 'Aaj Hoof', die vroeger in het gebied schuin tegenover de kruising gelegen was.

Beplanting

Het IKL leverde ook de beplanting met haagbeuken, als aanvulling op en herstel van een bestaande oude haag van ongeveer 70 jaar oud, die vroeger ook zuidwaarts langs de Reuverweg gestaan heeft. Deze haagbeuken werden begin november bij de boomkwekerij opgehaald en aangeplant door Alex Hovens, nadat er een sleuf was gegraven voor de grondverbetering en het verwijderen van bouwpuin. Daarna werden er ook nog rondhoutpaaltjes met draad gezet.

Inzegening

Op een geschikt moment in de nabije toekomst, zal dit unieke kapelletje opnieuw worden ingezegend.

Bronnen:

Geschiedenis van de St. Urbanusparochie Belfeld, Past. Driessen, 1971.

Werkgroepen Kruisen en Kapellen in Beesel en Belfeld.

Interviews met: Br. Hermann Huning SVD te Steijl en dhr. G. van Tegelen te Belfeld.

Boomfeestdag 21 maart 2012

Boomfeestdag was heel leuk. Eerst hebben we een welkomstwoord van de wethouder van Roermond gekregen (wethouder IJff). Die heeft ons verteld over wat we gaan doen en over bomen en het milieu. Daarna kwamen nog wat mensen die gingen alles over bomen vertellen zoals: hoe je kan zien hoe oud een boom is en hoe je kan zien wat een boom allemaal beleefd heeft. Daarna hebben we een wandeling gemaakt en tussendoor werd vanalles verteld over de natuur zoals: als je takken vaak van een boom afhaalt vertakt de boom en ook dat je aan de kleur van mos kan zien hoe schoon het in de omgeving is en ook dat je tamme eikels kunt eten, maar wilde weer niet. Tamme eikels kun je herkennen aan de platte kant en nog veeeeeeeeel meer. Toen we klaar waren met de wandeling kwamen we aan op de Rieterweg, daar gingen we 11 amberbomen planten in de lege boombakken. Maar eerst hebben we een koker begraven samen met de boom en in die koker zat een boodschap van de hele klas en die zal over

60 jaar weer worden opgegraven. Vervolgens gingen we de andere amberbomen planten. Het was heel zwaar maar het was de moeite waard. Toen we klaar waren gingen we in een lange rij naar school en aan het eind kregen we nog een cadeautje en toen was de school uit.

Ida Spoor

Groep 7

22-03-2012

Boomfeestdag is een leuke traditie. Het thema voor dit jaar is bomen (be)leven.

Wethouder IJff had ons welkom geheten op de boomfeestdag. Hij vertelde over de bomen zelf en het milieu. Er waren ook twee gidsen aanwezig die wisten heel erg veel over bomen. Zij lieten ons zien hoe oud een boom kon worden en dat mochten we ook zelf tellen. Ze gaven ons een tak die mochten we mee naar huis nemen of op school laten. Daarna

zijn we gaan wandelen, wij zijn in twee groepen opgesplitst groep 7 en groep 8 apart. We zijn in allerlei tuinen gaan kijken naar de bomen natuurlijk. Daarna zijn we in het bos naar de bomen gaan luisteren. Je hoorde heel goed de stroming van de boom. Een specht maakt veel spleten in de boom en zet daar dan een dennenappel tussen. We weten ook hoe hoog een boom kan zijn. Je loopt totdat je de boom tussen je benen kunt zien en loopt dan terug en telt hoeveel passen van een meter je hebt gezet. Daarna zijn we naar de plantlocatie gelopen. Eerst moest een man een gat in de grond maken voor onze wenskoek. Daarna mochten we een schep pakken en dan het gat dicht gaan gooien met zand. Het waren amberbomen. Toen zijn we terug naar school gelopen en toen hebben nog een verrassing gekregen en toen mochten we naar huis.

Lieke Vintcent

Groep : 7 BS Theresia Boukoul

Uit het leven van onze voorouders

Harrie van Buggenum

Jacobus Jacobs klaagt dat Hendrik Denier die 15 à 16 jaar geleden als knecht bij hem gewerkt heeft, zijn paard met opzet heeft laten verdrinken. Als vergoeding voor het paard heeft hij 26 pattacons gevraagd die hij evenwel niet gekregen heeft. Uit medelijden is toen de eis verlaagd tot 18 pattacons. Beklaagde wil dit evenwel niet betalen. Klager vraagt om Hendrik Denier te veroordelen deze som te betalen.

Jacobus Jacobs cleger Tegens Hendrick Denier ged(aagd)e.

Den procureur Gerardt Schrijvers vanwegens den cleger segt datten ged(aagd)e bij hem voor 15 à 16 jaeren gewoont hebbende, voor knecht, ende een van des clegers peert, moetwilligh, heeft laeten verdrincken, aen de vijfde meulen, waer voor Immediate (onmiddellijke) te bevoorens aen den cleger was gepresenteert de somme van sesentwintigh pattacons, waer van den selver voldoeninge mennichmael heeft versocht onderlingh en heeft eftenwel daertoe niet connen becommen, soo heeft den cleger eftenwel vuyt compassie, de voors(chreven) somme gemodereert(gematigd) tot achthien pattacons, dewelcke alnoch verweijgert te voldoen soo concludeert, ende contendeert (stelt tevreden) den cleger teneijnde den ged(aagd)e belast sal worden, ende soo nodig bij vonnis gecondemneert (veroordeeld), de voors(chreven) 18 pattacons ten minsten aen den cleger op te leggen ende te betaelen, ofte bij provisie onder desen Eers(amen) Gerichte te namptiseren (zeker stellen) cum expertis de facta citatiene retulit.

Sijbert Kuijven.

Den ged(aagd)e in persooone versoect vant bovenstaende gedichteerde copie. Wordt den ged(aagd)e verleent de versochte copie actum du Roy (Acte des Konings). Juridica ordinaria mastis

Den 9 9bris (9 november) 1723.

RHCL, schepenbank Swalmen inv. nr. 01.010

Flora en Fauna 22 - de Korenbloem

Hans Simons

Blauw zien we niet veel bij planten. De wat ouderen onder ons herinneren zich vast nog de korenakkers, opvallend in het landschap door het blauw en rood van korenbloemen en klaprozen. De korenbloem, vroeger een algemeen akkeronkruid, nu op de rode lijst van bedreigde planten. Deze verarming van het landschap is vooral het gevolg van het zuiveren van het zaadgoed, waardoor onkruiden (helaas) niet meer worden meegezaaid. Gelukkig komen ze wel weer meer voor in de bermen, mogelijk door het door bezuinigingen ingegeven minder maaien.

De korenbloem behoort tot de composietenfamilie, is eenjarig en kan dertig tot zestig cm hoog worden. De plant heeft maar weinig ruimte nodig en kan daardoor tussen het graan overleven. De trompetvormige straalbloemen zijn diepblauw, de voet van de buisbloempjes is paars. De bloem produceert veel nectar, waar veel insecten, vooral zweefvliegen, op af komen. Ze bloeien van juni tot augustus, een plant kan wel tot twintig bloemen vormen. De bladeren zijn langwerpig, niet of weinig getand en zo'n twee tot vijf mm breed.

Standplaats: op akkers, open plaatsen in bermen, langs spoordijken en braakliggende grond; niet op zware klei of veen, een voorkeur voor zandgrond. Er zijn ook gekweekte varianten.

De Latijnse naam is *Centaurea cyanus*.

De centaur was een mythisch wezen, half mens, half paard. De wijze centaur Chiron had een oogziekte die hij genas met het sap van de korenbloem.

Centaur was ook de naam van een arts uit de oudheid die de korenbloem veel als geneeskruid gebruikte. De plantennaam *Kentaurion* was in ieder geval al in gebruik bij Hippocrates en ook bij de Romeinse schrijver Plinius vinden we de bloem 'centaurion'.

Cyanus komt van het Griekse 'kyaneos' dat donkerblauw betekent, of mogelijk van 'kyanos', Grieks voor lapis lazuli, een blauwe halfedelsteen.

Dan is de Nederlandse naam 'korenbloem' een stuk eenvoudiger: bloem die in het koren groeit.

In de Achterhoek heet hij Tremse of Tremske, in Friesland Roggeblom, in het Engels Cornflower of Bachelor's Button, in het Duits Kornblume. Andere namen zijn Blauwbloem en IJzerkruid.

In de natuurgeneeskunde wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de korenbloem. Al eeuwenlang geldt deze als probaat oogmiddel, verkoelend op ontstoken, vermoeide ogen.

Verder heeft het sap een verzachtende en verstevigende werking op de huid.

Een aftreksel van de bloemen en bladeren wordt ook wel gebruikt bij bronchitis.

De bloemblaadjes bevorderen de spijsvertering en thee schijnt goed te zijn bij urineweginfecties.

Verder is het een goed antirooskruid.

En in aansluiting op het artikel over de paardenbloem in het vorige nummer: ook de bloemblaadjes van de korenbloem zijn heel geschikt om salades mee te garneren. Het geel en blauw samen vormt een mooie decoratie, en met de wetenschap dat de korenbloem de spijsvertering bevordert ook nog eens een gezonde!

Interessante weetjes:

De korenbloem was de favoriete bloem van keizer Wilhelm I (1797-1888), vooral omdat de symboliek van korenbloemblauw trouw en bestendigheid is. Daarom werd de kleurstof uit deze bloem ook gebruikt om uniformstoffen te verven.

Voor het gewone volk in die tijd werd de kleur verbonden met de hemel, vandaar dat op Hemelvaartsdag een boeketje korenbloemen niet mocht ontbreken.

Korenbloemen beschermen tegen het kwaad en de duivel.

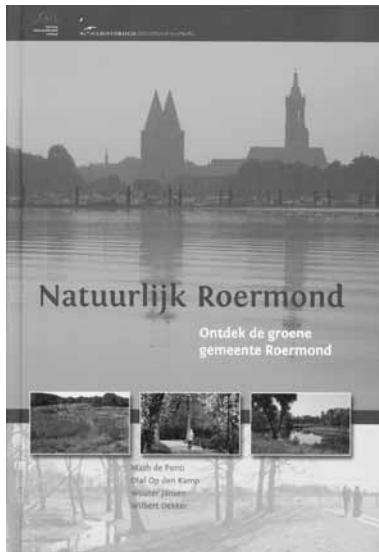
Van korenbloemen werden vaak kransjes gevlochten die bij een huwelijk werden gedragen. De korenbloem is de officiële provinciebloem van de Zweedse provincie Östergötland, en het is de nationale bloem van Estland. Tijdens de Russische bezetting was de korenbloem in Estland het symbool van het verzet.

Ook bij de Egyptenaren stond de bloem al in hoog aanzien. Ze zijn verwerkt in grafkransen van mummies, bijvoorbeeld die van Toetanchamon.

Een verliefde man kan een korenbloem dragen. Als die snel verwelkt is dat helaas een teken dat zijn liefde onbeantwoord blijft.....

Wandelen in Swalmen en omgeving

'Natuurlijk Roermond' is de titel van een boek dat is uitgegeven door Stichting Natuurpublicaties Limburg in opdracht van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. En dit weer op initiatief van de Kring Roermond van het genootschap, nadat zij in het kader van het

100-jarig bestaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg een cadeaucheque van de gemeente Roermond in ontvangst hadden mogen nemen.

Het resultaat is een prachtig uitgevoerd boek waarin 13 auteurs, leden van de kring Roermond, 15 stukken natuur in de gemeente Roermond en de geologie van het gebied beschrijven. Van de uiterwaarden worden de Isabellegreend, de Stadsweide, de Aseltse plassen en Vuilbemden uit de doeken gedaan. Van de hoger gelegen gebieden op de zandgronden worden het Blankwater, de Luzenkamp, de Hillenrader bossen, de Breidberg en de Driestruik beschreven.

Ook komen de stroomdalen van de Roer, de Maasnielderbeek en de Swalm, alsmede de stadsparken het Oude kerkhof aan de Kapel in 't Zand, het Kruiswegpark, Stadspark KARTHUIS en Kasteelpark Hattem en tenslotte de Oude Roermeander aan bod.

Het boek laat zien hoe rijk Roermond aan natuur is, die door middel van de in het boek beschreven wandelingen ontdekt kan worden. Met behulp van deze wandelingen kunnen hele dagtochten ondernomen worden.

Als men bedenkt dat ze ook allemaal verbonden zijn met de natuur in de omgeving van Roermond dan wordt duidelijk hoe uniek de ligging van Roermond is.

Het boek is fraai uitgevoerd met een groot aantal kleurenfoto's en -plaatjes.

Door de belangeloze medewerking van de auteurs en een groot aantal sponsors heeft men de prijs heel laag kunnen houden, namelijk € 11,90. De eerste druk van 1500 exemplaren was binnen een maand uitverkocht. Gelukkig is inmiddels de tweede druk verschenen, waarvan men de prijs wederom met behulp van sponsors op hetzelfde lage bedrag heeft kunnen handhaven.

De recensies van het boek zijn lovend en de kwaliteit/prijsverhouding is zeer goed. Kortom een boek dat eigenlijk elk gezin in en om Roermond in zijn bezit zou moeten hebben.

Peter Schouten-IVN Roermond

Ook dagblad Trouw wist in de zaterdagbijlage van 14 januari 2012 de Swalmer natuur te waarderen en beschreef een wandeling langs onze Swalm van de grens tot aan de monding voorbij de Aoleberg. Voor wie wil wandelen in de buurt is het hierboven beschreven boek een aanrader. En voor wie verder weg wil wandelen staan op de site van Trouw bij het punt Groen-Natuurtochten talloze wandelingen in heel Nederland opgenomen. Ik vond 38 pagina's met wandelingen en kan dus vooruit. U ook!

Herm Geraedts-MHVS

Weelde in een waterig zuiden (uit dagblad Trouw van 14-1-2012)

De Swalm raakte haar kronkels ooit kwijt en kreeg ze weer terug. De beek ijlt door een schemerachtig bos, dat goud oplicht als de zon doorbreekt en langs sappige weiden en omgeploegde akkers.

De blikken waren de afgelopen weken op de noorderlingen gericht met hun lekkende dijken en evacué's. Maar ook in het zuiden waste het water en de Swalm koos haar eigen weg. Meanders werden vloeiwieden, steilranden steiler en paden kleiig en zacht en we kronkelen mee met beek en pad. De stationsomgeving van Swalmen geeft een schok. Het station is weinig meer dan een fietsenstalling en twee perronnetjes, maar ernaast ligt een grote tunnelbak. Het is de A73 die na felle strijd in een tunnel kwam. Ook de papierfabriek lijkt een maat te groot, maar bij de Swalm klopt alles weer.

De beek kronkelt, vloeit en weeft weer. Net als vele

andere beken is deze eerst op sommige trajecten 'genormaliseerd', rechtgetrokken om vervolgens in het kader van natuurherstel haar kronkels weer terug te krijgen.

De 43 kilometer lange Swalm ontspringt als Schwalm in Duitsland en rept zich met een verhang van bijna twee meter per kilometer naar Nederland om het daar met de helft aan verval rustiger aan te doen. Het rappe water leverde energie; langs de Swalm stonden ooit 21 watermolens waaronder een aantal papiermolens. Dat maakt zo'n papierfabriek opeens minder navrant.

Het water ijlt nog genoeg om mooie steilwanden uit te slijten. Her en der heeft het water moerassen en broekbossen gevormd waarin de zeggekorfslak verborgen is. Je moet kenner zijn om er een te vinden. Projectontwikkelaars krijgen er hartkloppingen van, want het krap drie millimeter grote diertje is internationaal beschermd en kan bouwwerken frustreren. Die A73 kwam mede vanwege de slak in een tunnelbak. Nee, dan de bever die onverstoord in de Swalm knaagt en bomen verlegt.

De zon laat zich zien en verandert het schemerachtige bos in Toscaans goudgeel. Het kwelwater wordt terracotta, de kleiwand krijgt een okergloed en op de beek dansen heldergele vlekken. Hoe vreedig beek en broekbos ook ogen, heuvels en panelen brengen gruwelijke gebeurtenissen nabij. Er is een landweer uit 1450, een aarden wal begroeid met doornige struiken die Swalmen tegen bandieten moest beschermen. Elf grafheuvels herbergen tientallen lijken en asresten van mensen die 1600 tot 1300 voor Christus het leven lieten. Op een van de heuvels stond later de galg van Swalmen. Meanderend met het water worden de ruïneuze restanten van het kasteel D'n Aborg bereikt. Ongenaakbaar en tegelijkertijd kwetsbaar staat het stenen bouwwerk - ooit pièce de résistance van de Heren van Swalmen - in het moeras, strijdend met de tijd en klimop. Ook de twee boerderijen even verderop waren van de Heren. De oudste, de Genaenhof ('ouden hof') werd geschonken aan de priors van het Kartuizerklooster in Roermond dat de Heren hadden gesticht. Nog steeds is het een boerenbedrijf.

Het holle pad voert langs sappige weiden en omgeploegde akkers. Het reliëf en de overdaad aan regenwormen, slakken, muizen, vruchten en knollen doen de aanwezigheid van dassen vermoeden. Soms

heeft een mens geluk: binnen vijf minuten ontdekken we aan het prikkeldraad een pluk dassenhaar, de ovale opening van een dassenburcht én een mestputje compleet met dassendrol.

Dralen doet kleumen en in gezwinde pas wordt de Maas bereikt. De rivier heeft zich een flink stuk land toegeëigend. In de uiterwaarde staan de knotwilgen bijna tot de kruin in het water en de weg is wassend water. Manoeuvrerend tussen de afrastering en het water wordt de wandeling even een survivaltocht. Al rap stijgt het pad de beboste Donderberg op. Op de grens van bos en wei staat een koningskaars te bloeien. Hoe zonnig kan het zuiden zijn.

Vanuit Swalmen wandelen langs de meanders van de Swalm

Waarom nu?

Het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg heeft onlangs het lezenswaardig boek 'Natuurlijk Roermond' uitgebracht met zestien wandelroutes en veel wetenswaardigs over natuur en cultuurhistorie in de gemeente Roermond. De routes zijn niet bewegwijzerd maar beschreven in het boek. Onze route is een combinatie van twee.

Route

Lengte: 14 km. Begin NS Swalmen perron 2. (Bij het station is een parkeerplaats.) Daar LA (Parallelweg) naar ruïne D'n Aborg. LA, onder spoor en viaduct door en na 20 m RA. Volg rood/gele markering (o.m. door Swalmen) tot Groenewoud. Na Groenewoud eerste pad RA. Voor grasveld LA en kronkelpad langs Swalm volgen. Na een kruising gaat roodgeel haaks RA. Hier RD naar asfaltweg 50m verderop. Op weg LA, kruising oversteken langs Herberg De Bos en parkeerterrein RD het bos in. Na 100 m LA en 2e weg LA richting sportvelden. Daar RA tot heideterrein. RA en derde weg RA (= na 300 m). Eerste weg LA (= na 150 m) , weer 150 m verder LA (bergop). Bij grenspaal 424 RA. Bij kleine grenspaal 422 RA en even verder links. Tweede weg RA (= na 300 m) en eerste links. Loop naar verkeersweg, daar LA. Dan 100 m (bij lantaarnpaal en paaltje met gele kop) RA. Na 10 m rechts aanhouden en 400 m min of meer RD over knuppelbruggetjes naar de Swalm. Beek oversteken RA en Swalm rechts houden (af en toe over knuppelbruggetjes).

Op de verharde weg even RA en meteen weer LA bos in. Volg de Swalm (pad wijkt er soms vanaf).

LA door klaphek begrazingsgebied in. Volg de rand van het grote open veld tot de Swalm. Door klaphek RD langs boerderij De Hout (ligt rechts) RD tot aan de weg. Daar RA, Swalm oversteken en rechts aanhouden. Je komt vanzelf weer op geelrood tot bij Groenewoud. Geel/rood teruglopen via Swalmen en onder viaduct snelweg en spoor door. Over klein bruggetje (D'n Aborg-ruïne rechts) en met de bocht naar rechts mee (Schroefstraat). Op T-splitsing (bij kruis) RA en over de weg langs de Swalm. Op kruising LA naar de Maas. RA, Maas volgen tot over de brug over de Swalm. Daar RA door klaphek en weide. Na 300 m weer Swalm oversteken. Pad rechtsaf onderlangs de beboste helling (= Donderberg) volgen, aan het eind RD in lange bocht langs Hoosterhof 600 m en met steilrand links en Swalm rechts

naar buurtschap Wieler. In Wieler de tweede Wieler LA (de straat Wieler maakt een U-bocht) en na 150 m LA (Koulerweg). Dan RA (Papenweg). Na 350 m op kruispunt met wit kapelletje LA naar NS-station.

Horeca - In Swalmen en onderweg herberg De Bos, Bosstraat 115, Swalmen www.herbergdebos.nl

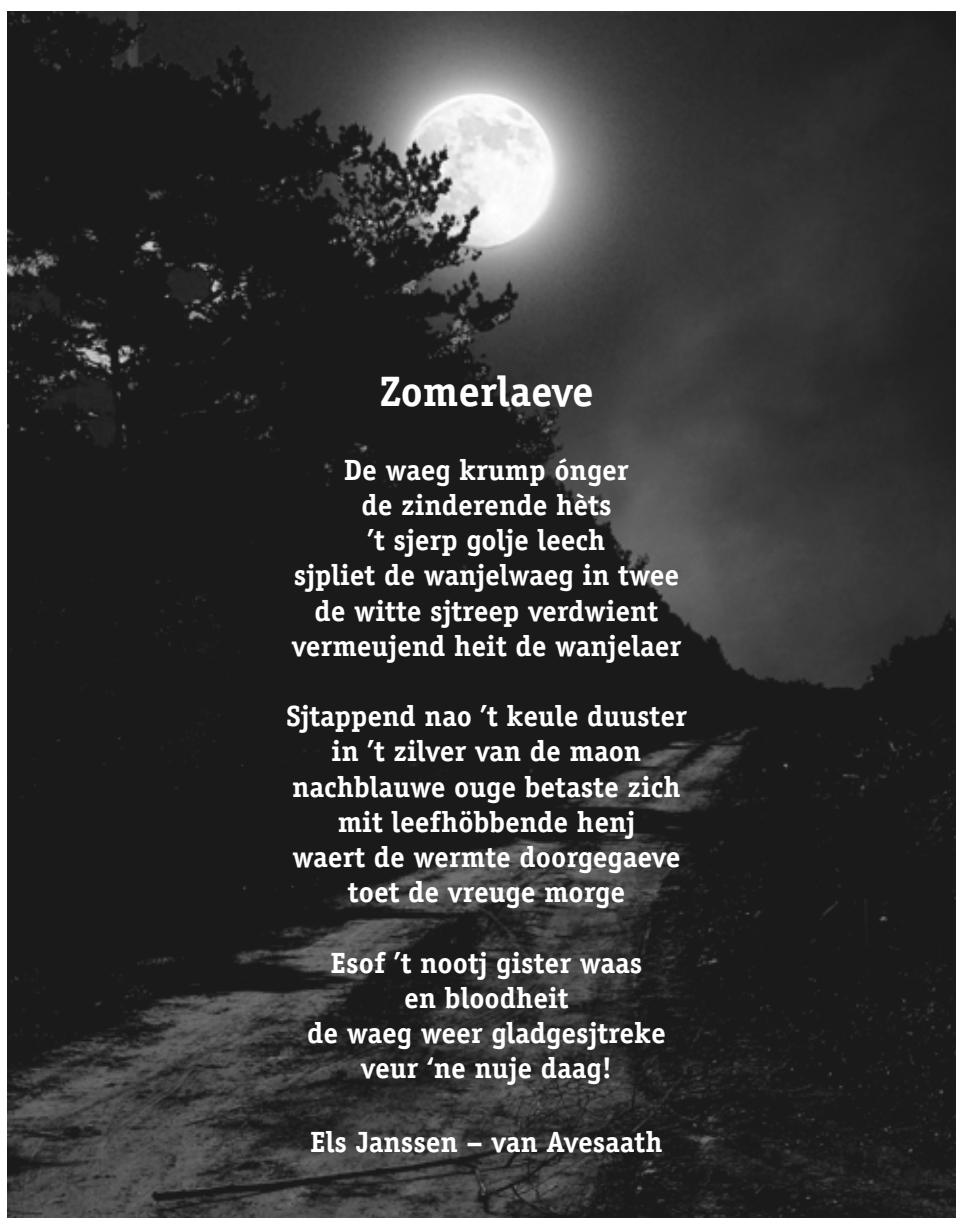
Boek - 'Natuurlijk Roermond' kost € 11.90 (excl. verzendkosten). Verkrijgbaar door een e-mail te sturen aan het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, kantoor@nhgl.nl.

Genootschap - Het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg geeft geregeld open excursies en brengt boeken uit. www.nhgl.nl

www.trouw.nl/natuurtochten

De grootste verzameling wandel- en fietstochten.

Bron: Trouw, 14 januari 2012

Zomerlaeve

De waeg krump ónger
de zinderende hêts
't sjerp golje leech
sjpliet de wanjelwaeg in twee
de witte sjtreep verdwient
vermeujend heit de wanjelaer

Sjtappend nao 't keule duuster
in 't zilver van de maon
nachblauwe ouge betaste zich
mit leefhöbbende henj
waert de wermte doorgegaeve
toet de vreuge morge

Esof 't nootj gister waas
en bloodheit
de waeg weer gladgesjtreke
veur 'ne nuje daag!

Els Janssen – van Avesaath

Van hot nao haar door 't zjwaams waordeboek (22)

Harie van Buggenum

Een rubriek vol speelsigheden, serieuze zaken, knipoogjes naar het verleden, kortom over van alles wat volgens Waordeboekredaksielid Harie van Buggenum niet of niet volledig aan bod is gekomen. Natuurlijk in 't Zjwaams.

Eine miens kóns se **aansjtaeke**, mer neet rechtsjtreeks. Eers sjtikse se eine zjwaegel aan. Wen dae tegooj brandj, den sjtikse se mit dae zjwaegel eine wès sjtreu aan. Brandj det sjtreu tegooj, den sjtikse se dao eine houp sjanse mit aan, en wen die good branje den kries se dao ouch eine miens mit aan. Det waerde vreuger vööl gedaon mit hekse. Höbs se gèn sjanse, gènne wès sjtreu en ouch gèn zjwaegele, en doe wils toch emes aansjtaeke, den mós se de griep höbbe. Wen se den inne buurt van angere genóg sjnoters, den kóns se d'r ein heel deil aansjtaeke. Branje doon die den neet mer die sjtaeke waal weer angere aan, zedet det vuurke aant branje blief.

Eine sjtroek kóns se **oettrèkke**. Dae kumps se den ouch weer aant paote, anges geit d'r kepot. Eine aolesjtiek kóns se ouch oettrèkke. Dae waert eers langer veurdet d'r kepot geit. Trèks se sjtrikwerk oet, den waert det kleinder, toetdes se allein gare euverhèls. Trèk de hermenie oet, den waert die neet langer of kórter, mer den höbs se meziek

oppe sjtraot, en wen eine miens örges oettrèk, den geit d'r verhoeze.

Eine **klöppel** kan ei sjtök hout zin, mer ouch eine vent. Det is nootj ei vroumes, want eine klöppel van ei vroumes heurs se neet zègke.

Eine klöppel van eine vent, kóns se onnag ei sjtök hout numme. Dae kóns se waal mit eine klöppel aafzjwaarze, mer dao leert dae aevegood nieks van. Daoróm waert dae ouch klöppel genump.

Eine dae **aankump** waert zjwaorder. 't Kan ouch zin det dae op bezeuk kump. Waert dae dao den duchtig gevoord, den kóns se zègke det dae aankump ómdet d'r dao dök aankump.

Neet de **sjtool** dae luije sjtool genump waert is luij, mer degene dae drinhink.

Eine boum kan **oetloupe**. Dae krieg den blajer. Ein ès veldjhoonder löp ouch oet: die loupe den weg. Es verf oetlöp, den kump die boete de lienkes, en löp 't op ei fees get oet, den löp 't dao dök oet de handj. Sangerdaas höbbe den ein deil feesgengers eine kater.

Wen ze van eine miens zègke det d'r get **naoleut**, den kan 't zin det d'r get achterwaege leut, waat d'r eigelik zól módde doon. 't Kan ouch zin det d'r de hóndj aant oetlaote is, en den de reem get naoleut. Dae kan ouch zelf aant naolaote zin. Den geit zien kondisie achteroet. Oet-eindelijk geit d'r dood en den mótt d'r alles naolaote waat d'r haet.

Es se miense die de **laeftied** vanne sjterke bereik höbbe, dök zuus sjrankele mit häöre rollater, den kóns se dich toch aafvraoge of die benaming waal klop.

Harmonie Kunst na Arbeid Belfeld

In 1902 richtten jonge arbeiders op instigatie van H. Thijssen als tegenhanger van zangvereniging Concordia het koor Kunst Na Arbeid op. Dit koor stond aanvankelijk onder leiding van dirigent J. Lichtenberg en werd daarna geleid door meester Meijer van de Aloysiusschool en nog later door Venlonaar Jos Kerbosch. Er werd gezongen in de stijl van de Duitse Liedertafel.

In 1909 kwam een einde aan het koor met de oprichting van fanfaregezelschap Kunst Na Arbeid. Rond 1900 vormde zich uit het Belfeldse kerkkoor een zangvereniging onder de naam Concordia. De leden van het koor rekenden zichzelf tot de betere stand, waardoor spoedig als tegenreactie een tweede zangvereniging ontstond: Kunst Na Arbeid. Tussen beide verenigingen, die in de volksmond 'Aad' en 'Niej' werden genoemd, was een grote animositeit. Om aan de tweestrijd een einde te maken, werden in 1909 op initiatief van zangvereniging Kunst Na Arbeid-voorzitter Frits Boonen beide koren opgeheven en ontstond fanfarekorps Kunst Na Arbeid. Daaraan was behoefte omdat Belfeld tot dat moment bij feestelijke gebeurtenissen steeds een beroep moest doen op muziekgezelschappen uit omliggende gemeentes. Makkelijk was het echter niet omdat van de

circa zeventig koorleden er slechts 24 actief muziek konden maken. Er werd geld voor instrumenten ingezameld via een collecte, een loterij en het werven van donateurs. In januari 1910 waren de instrumenten er en kon met de repetities worden gestart. Dat gebeurde onder leiding van Roermondenaar J. Lichtenberg. Na zes jaar werd deze als dirigent opgevolgd door Louis Felten, die ruim 43 jaar de fanfare en later de harmonie zou leiden. Onder zijn leiding ging het crescendo met Kunst Na Arbeid.

In 1912 werd voor het eerst deelgenomen aan een muziekconкурс in Thorn. In de 4e afdeling, behaalden de Belfeldenaren een tweede prijs. Hierna klom Kunst Na Arbeid van de 4e afdeling op om in 1938 in de Ereafdeling te belanden. De fanfare was inmiddels in 1922 omgezet in een harmonie.

Toen muziekverenigingen zich in de Tweede Wereldoorlog moesten aansluiten bij de door de Duitsers geredigeerde Kulturkammer, werd de harmonie quasi ontbonden. De NSB-gezinde burgemeester J. van den Berg liet daarop beslag leggen op de tegoden en op de instrumenten van de vereniging. Van 1942 tot 1945 werd derhalve niet gemusiceerd. Na de bevrijding zamelde de Belfeldse bevolking geld in waarvoor in eerste instantie tweedehands instrumenten werden aangeschaft. Doordat er jaren niet was gemusiceerd, was het muzikale peil aanzienlijk lager dan vóór de oorlog. In 1952 kon pas weer

aan een concours worden deelgenomen, maar wel in een lagere afdeling. De weg omhoog werd echter snel terug gevonden, wat in 1953 resulteerde in een promotie naar de afdeling Uitmuntendheid. Na een terugval midden jaren vijftig, werd, met het gouden jubileum in zicht, de stijgende lijn voortgezet.

In 1957 volgde een eerste meerdaagse concertreis naar Bretten in Rheinland-Pfalz. Later volgden meer reizen, zoals naar Birgitz in Oostenrijk (1970), Antwerpen (1971), Parijs (1978), Tongeren (1996), Trier (2007) en Gent (2010). Vast programmapunt na de Tweede Wereldoorlog waren de buitenconcerten op een weiland in Geloo en in de tuin van café Maalbeek en het bal champêtre bij café Verdonk.

In 1960 werd dirigent Louis Felten opgevolgd door Nico Kroonenberg uit Arcen, die echter al in 1962 werd vervangen door Peter Steijvers. In 1974 was Antoon Gelissen dirigent en vanaf 1975 Jan Vossen. Vanaf 1976 was de muzikale leiding in handen van Jan Vleugels, die het dirigeerstokje in 1996 doorgaf aan Maasbrachtenaar Mark Koninkx.

Van 1963 tot 1996 was er als onderafdeling van de harmonie een drumband actief. Tot eind jaren zestig was die drumband gemengd, maar daarna ging het korps enkel met meisjes verder. De drumband oogstte successen en groeide uit tot een van de toonaangevende trommelkorpsen in de regio. In 1971 werden de dames landskampioen en volgde promotie naar de tweede divisie. In 1995 behaalde het korps nog een fraaie eerste plaats op een concours, maar een jaar later viel het doek wegens een gebrek aan leden. Vanaf 1955 was er een hofkapel actief, die in 1971 werd omgedoopt in Die Egerländer Heimat Musikanten. Kapel en Musikanten tra-

den met name op rondom de vastelaovend. Tussen 1975 en 1987 speelde bij Kunst Na Arbeid een zeer actieve jeugdblaaskapel 'De Belvender Jonges', die tijdens de vastelaovend optrad en bij allerlei jeugdactiviteiten. In 1994 kwam er een jeugdharmoonie die als kweekvijver ging dienen.

Muzikale hoogtepunten voor de harmonie was een landskampioenschap in 1969 in de afdeling Uitmuntendheid. In 1974, 1978 en in 1983 werd een eerste prijs behaald tijdens bondsconcoursen in de Ereafdeling. In 1966 organiseerde de harmonie met voetbalclub Belfeldia het tweehonderdjarig bestaan van Maalbeek. In 1984 kreeg die samenwerking een vervolg toen een gezamenlijk jubileumfeest werd georganiseerd. Leden van Kunst Na Arbeid organiseerden vanaf 1951 eveneens de Maalbeker muziekfeesten. Dat gebeurde tot in 1972 in Maalbeek, waarna men naar het centrum van Belfeld verhuisde. In 2011 telt harmonie Kunst Na Arbeid ongeveer 85 leden. Sinds 1974 komt het korps uit in de 2e divisie (voorheen de Ere-afdeling). Jaarlijks geeft de harmonie vier à vijf concerten. Vanaf medio jaren negentig van de vorige eeuw houdt de harmonie ieder jaar een themaconcert waarbij koren, zangers, dansers en zelfs een echt zigeunerorkest optreden. Bijna alle muziekstijlen komen daarbij aan bod, zoals authentieke blaasmuziek, lichte muziek, popmuziek, klassieke bewerkingen, filmmuziek en marsen.

Literatuur: Feestgids en gedenkboek bij gelegenheid van het 50 jarig bestaan van de harmonie "Kunst Na Arbeid" Belfeld; Van Zangvereniging tot Harmonie. Geschiedenis van "Kunst Na Arbeid Belfeld" (Belfeld 1984).

Euver Sjlechter Maan kóm ich neet oetvertèld (2)

Wim Geraedts

In het vorige nummer konden we lezen over de belevenissen van Sjlechter Maan, een bekende Swalmer dorpsfiguur rond de voorlaatste eeuwwisseling en zijn vrouw 'tante Mien'. Deze keer het vervolg.

Allewel gebeurt det allemaol in 't sjlach-hoes, mer vreuger haaj edere sjlechter 'n eige sjlechteriej bieje zich aan toes. Dao waerde de beeste den ouch gekeurd, wie det inne wèt waas veurgesjreve. Det gebeurde twee keer: veur 't sjlachte en nag èns d'rnao, esse aan 'nen haok hónge. In Zjwame kwaam dao eine keurmeister-veearts veur, Verhagen heet d'r, 'nen helen ajen heer. Ich zeen 'm nag kómme mit ziej kufferke mit sjtempels en ei sjtempelkösse.

Wie ich zónne kwaojóng waas, hólp ich dök-ker mit sjlachte bieje Sjlechter Maan en ich móch den, veurdet ze gesjlach waerde, de kuuj enne kaver mit parse ink 'ne sjtempel oppe batse houwe, naodet meneer Verhage d'r zich van haaj euvetuug, det de beeste, oeterlik gezeen, gezóndj wore. Nao 't sjlachte kwaam d'r nag èns truuk om "gesjlach" te keure en den waerde d'r sjtempels op 't vleis gesjlage. Det deej meneer Verhage altied zelf, oppe róbbe, de linje, de batse, oppen hals enne kop, de ujers, aanne binnekantje oppe laever, de nere, mesjien waal twintjig plaatse. In det köfferke zoot ouch 'ne sjtempel "afge-keurd", mer dae haet d'r bieje Sjlechter Maan nootje hove te gebroeke. Dae zorgde altied det d'r de bèste kwalliteit vee haaj en ei krank bees is dao nootje gesjlach.

Veur 't keure mós keurloon betaald waere. Veur 'n koe waas det vief gölje en ei kwartje. Kaver kósde minder en den loog 't nag t'raan of 't ei neuchter kaaf waas, det kósde 'ne gölje fieftig, of ei kaaf, waat neet meer neuchter waas, 't keure daovan kósde twee gölje. Waat 'n neuchter kaaf waas, det sjtóng oppe gemeinte persies besjreve: "onder nuchter kalf wordt verstaan een kalf, waarvan de navelstreng nog niet is uitgedroogd". 'n Neuchter kaefke haaj dus ónger aanne boek nag zónne

zjwarte nate vaam hange. Es dae oetgedreug waas, en zeker es dae d'r neet meer aan hóng, waas 't 'n eder geval neet meer neuchter en den waas 't keurloon dus twee gölje.

Edere goonsdigmorge mós Maan op 't raodhoes bieje de sikkertares (Piet van Sjureurssjaanwullem) gaon aangaeve wiewäöl beeste d'r sjmiddles gesjlach zoje waere, ein koe (mit Paose meis twee) en zoväöl kaver, neuchter of neet meer neuchter.

't Keurloon waerde drek betaald en den kreeg d'r veur èlk bees ei briefke mit det t'r aan meneer Verhage mós aafgaeve. Es dae laevend en gesjlach gekeurd haaj mós d'r op die briefkes zien handjtekening zitte. Det zojje d'r bès sjtaonde in 't sjlach-hoes gekós höbbe, mer dao ging d'r altied veur inne gooj kamer aanne rónje taofel zitte, wo ouch de segare sjtóng. Hae mós d'r ouch op lètte, of d'r genóg keurloon betaald waas en veural of de kaver good wore aangegaeve, es neuchter of es neet meer neuchter. Van Maan wós d'r det d'r 't eerlik deej mer eine keer haet dae 'm toch mótte vernäöke. Bieje vergaet haaj d'r ei kaaf es neuchter aangegaeve, det de navelsjtremg al lang kwiet waas.

- Mien, wo zin mien sjoon, haol dao èns gouw 'ne sjoonreem oet.

Mien sjanpde d'r nieks van. Wie de keurmeister arreverde kwaam Maan net oette sjtal. Hae haaj 'ne zak veur de raam gehange, kwazie veur de vlege. En det noe mer ins emes zag, det 't kaaf gèn nate navelsjtremg meer ónger de boek haaj hange. 't Leek 'n eder geval net ech, zeker veur emes wie dokter Verhage, dae al neet meer te bès zoog.

- Zo een zwaar nuchter kalf heb ik lang niet meer gezien; dat is van een goed soort. Daar moet ge me 'n stukje van beware, dat neem ik dan mee als ik volgende week kom keure.

Maan haet nootje gewete of d'n dokter 'm door haaj; hae vermoedde 't heel sjterk, mer waas al lang bliej det d'r d'r sónger heibel van aaf kwaam. En de volgende goonsdig loog ei sjtökske lekker kaafvleis greid.

- Wat moet het kosten, slager?

- Ich sjtuur uch mit nuujjaor waal de raekening, lachde Maan.

- Ich haop det g'r die neet te hoog vindje en laot uch 't vleis mer good sjmake...

Sjlechter Maan haet ouch 'ne keer inne gevangenis gezaete, veer en twintjig oer. "Een gulden boete of een dag hechtenis" was 't vonnis. Hae ging zitte ómdet t'r èns wooj wete wie 't dao waas.

Veur 't verveur van allerlei vrechkes haaj Maan, net wie de meiste klein zakeluuw in daen tied, 'n hóndjsker en 'nen trèkhóndj, Sjamba heet dae. Volges de wèt mós aanne ker altied "een steeds bruikbare zindelijke drinkbak" hange (veur d'n hóndj netuurlik) en óm oppe ker te moge zitte "het zich tijdens den rit bevinden op de hondenkar" mós m'n 'n appaarte vergunning hóbbe. Die waerde prakties nootj aafgegaeve. Maan haaj die aangevraag mer ouch neet gekrege: "overwegende, dat de te gebruiken hond hiertoe nietforsch genoeg moet worden geacht". Det waas eigelik grote ónzin, want Sjamba waas sjtevig gebouwd, bienao zo sjterk es ei pónniapaerdje, en kreeg bij Maan meer en baeter gerei te vraete es mennige wirkman oppe tandj kreeg, dae van sjmorges vreug toet saoves laat inne febriek hel mós wirke en daobiej ouch dök nag meer es 'n oer mós loupe óm op ziej werk te kómme.

Inèns wore ze bij 'm gewaes de twee sjelderme te paerd, die vanoet Remunj op petroelje wore. Maan waas op waeg nao Neel, wo d'r bij versjillende sjlechters de uyers ophaolde van kuuj, die in die waek gesjlach wore. Die maakde d'r op 'n bepaolde meneer klaor, det waas 'n sjpesialiteit van 'm. Dao kwome ze veur van anger plaatse nao Zjwame. Hae zoot oppe ker get te suffice, want daags te veure haaj d'r op 'n broelof mótte zinge en veurdrage en 't waas laat, wie d'r achter Mien kroop. 't Fees waas eigelik óm twelf oer al aafgeloupe gewaes en 't broedspaar haaj zich al ónopvallend truukgetrog. Mer inèns waas de broedegom nao binne gesjtórm: "Wo is Anna?" Anna waas d'r door gange, 't wós neet, det det d'rbiej heurde, same nao bèd gaon. Toe hóbbe alle broelofsgaste nag ein dieke oer gezóch toet ze de broed vónje oppe huijzolder.

- Toon ons de vergunning, dat ge U erop moogt bevinden en waar is de drinkbak?

In Zjwame waerde prakties gèn persesse gemaakt. Es 't neet al te gek waerde, den keek de veldjwachter "Bao Sander" lever 'nen angere kantj oet es det d'r emes op mós sjriev. Det goof allemaol zó geadoons. Mer noe haaj Maan 's ein aan die bóks.

- Höbt g'r 't geheurd? Sjlechter Maan mót veur kómme. De sjelderme hóbben 'm gesjnap wie d'r oppe hóndjsker zoot. Det waas nag èns nuutjs 'n Zjwame. Versjillende Zjwamer zin mit gewaes nao 't

gerèch om te kieke wie det zoj aafloupe.

Veur deze keer zoj d'r nag mit 'n lichte sjtraof d'r van aaf kómme, mer 't mós neet nag èns gebeure. De boette kós d'r drek betale.

- Ich betaal det neet, det is jaomer geldj en ich kan 't eigelik ouch neet misse. Dao sjtóng de kantonrechter toch efkes van te kieke. Wae geit noe zitte es d'r mit 'ne gölje d'r vanaaf kan kómme.

- U krijgt nog schriftelijk te horen wanneer U de straf kunt ondergaan.

Maan haet ze óngergange en wie. Hae haet d'r gène sjpiet van gad. Óm twee oer sjmiddes mós d'r zich melje inne Pollartsjtraot. 't Waas 'ne vriedig. Ómdet 't mer veur einen daag waas, kós d'r zien eige kleijer aanhaje. Hae mós waal wirke, tãöt plekke. Ei paar haet d'r d'r geplek. Wie d'r ei bietje eige waas, begós d'r te zinge en al gauw sjtóngze ze rón dj óm 'm, de angere, die vas zote en ouch de oppassers. Van wirke kwaam daonao neet vãöl meer. Zo es bij alles maakde d'r ouch ein toepasselijk gedich:

Maan heeft gedaan iets mis en is toen veroordeeld tot hechtenis;

dat heeft hij verdiend gewis en moet nu zuchten in de gevangenis,

waar het voor één dag toch wel uit te houden is; want 's avonds aan den soberen dis kregen we een haring en dat is vis en iedereen weet hoe lekker dat dat is.

Es sjlechter kreeg d'r toes al daag vleis en mer eine

keer inne waek vès, hering van Meepe Bet, det dae zelf inmaakde; dae waas nörges lekkerder. Det vónj d'r nag neet 't sjlechste van de "vijf geboden der heilige kerk: het zich onthouden van het gebruik van vleesch en jus uit vleesch".

Det gedich zag d'r op wie d'r nao 't aete aan 't aafwasse en 't aafdreuge waas inne keuke vanne gevangenis. Det móste de "overtreders van de wet" ómme beurt doon en eine dae nuuj gekómme waas

waerde dao drek veur aangeweze. Ouch delinkwente, die daen daag of sangerendaags kóste vertrèkke, móste keukekorvee doon. Eine van die haaj d'r nao 't aovindjaete zienne sjtraoftied opzitte, 'ne sjtrui-per en vaste klantj. Zie köfferke sjtóng al greid, mer wie d'r Maan heurde, haaj d'r gaar gènne haos óm weg te kómme en nemes haet gemerk, det d'r ein nach langer in arres gebleven is.

- Det trèkke ze 'ne volgende keer, es ich toch weer hiej mót zin, mer d'r van aaf, zag d'r.

Die nach haet nemes in 't huis van bewaring 'n oug toegedaon; de arrestante neet en ouch de bewakers neet. Maan haet toet sjmorges zès oer gezónge en veurgedrage en ze haje toe gerós alle deure en póрте wagewied aope kónne zitte, dao zooj nemes van de veraordeilde zin gaon pleite. Nemes wooj get misse van waat Maan te beje haaj. Oppe taofels sjloge ze de tróm. Refreine die ze kènde, hóbbe ze mitgezónge, zó hel, det d'r miense, die inne buurt woonde, geklaagd hóbbe euver buregeruch. Saoter-

dessjiddes nao 't aete waerde d'r weer "op vrije voeten gesteld". Zo sjtóng 't op 't pepierke, det d'r mit kreeg. Hae haet 't mich laote laeze, det haaj d'r altied bie zich. Gevangebewaarders zeen häör gaste meis lever gaon den kómme. De siepier dae Maan oetleet zag taengen 'm det ze zich nag nootj zo geammezeerd haje en hae mós nag mer ins heel gauw truukkómme.

- Noe ich bön weer los, dank ich uch veur 't plezeer enne goje kos. En dao ging 't op Zjwame aan.

- Die häör vader haet inne gevangenis gezaete, det zègke de miense later van ós kinjer.

Det waas 't eerste waat d'r toes van Mien te heure kreeg, want die waas 't d'r gaar neet mit èns ge-waas.

- Och vrouw, 't waas mer veur einen daag en ze haje mich gaer dao. En ich kan mit dit briefke, waat ze mich gegaeven hóbbe, bewieze, det ich vriej maag rónjdjoupe en det kan nag neet ederein zègke.....

Maria Kleuterschool te Swalmen

Bewaarschool/fröbelschool/kleuteronderwijs

Els Janssen-van Avesaath

*In het archief van de Milieu- en Heemkun-
devereniging Swalmen bevindt zich een
speelwerkplan vanaf 1960 t/m 1982 van de
Maria-kleuterschool, destijds gelegen aan de
Boutestraat te Swalmen. Dit mooie document
met diverse handgeschreven passages was de
aanleiding om iets meer te vertellen over de
bewaarschool en het kleuteronderwijs.*

Kleuteronderwijs in Nederland

Tot ver in de twintigste eeuw was kleuteronderwijs niet wettelijk geregeld. De toenmalige minister Visser wilde in 1920, tegelijkertijd met de invoering van de lager Onderwijswet, het onderwijs voor kleuters van 4 tot 6 jaar bij wet regelen. De Tweede Kamer ging hier echter niet mee akkoord. De kleuters konden wel naar de bewaarschool in die tijd. Het was inderdaad een bewaarplaats voor kleuters, er werd op de kinderen gepast maar er was nog geen sprake van echt kleuteronderwijs en er waren soms zelfs geen professionele leerkrachten. Van een gerichte aanpak, een

speel- en opvoedingswerkplan was duidelijk nog geen sprake. Toch waren er al pedagogen die zich destijds daarmee bezig hielden. De meest bekende waren o.a. Friedrich Fröbel (1782 -1852) en Maria Montessori (1870-1952).

Friedrich Fröbel

De Duitse pedagoog Friedrich Fröbel stichtte in 1837 de eerste Kindergarten. Zijn devies luidde: Vreugde, Vrede en Vrijheid, laten we voor onze kinderen leven. Hij was voorstander van spelend leren, en in zijn leermethode hield hij rekening met de fantasie van de kleuter. Er werd papier, karton en hout als creatief materiaal gebruikt, er werd geplakt, geknipt en getekend, verhalen verteld, muziek gemaakt en zelfs tuinwerk verricht. Zijn ideeën beschreef hij in 1826 in Die Menschenerziehung. Hij was tevens voorstander van klassikaal onder-richt. Hij was ook van mening dat binnen de huiselijke opvoeding de basis gelegd diende te worden voor een natuurlijke ontwikkeling van het kind. Echter tijdens zijn leven werden zijn leermethoden miskend en de Kindergarten werd zelfs verboden.

Aan Friedrich Fröbel werd de naam fröbelschool ontleend, waar kleuters voorbereidend lager onderwijs kregen.

Maria Montessori

De Italiaanse Maria Montessori, professor in de pedagogische antropologie, had heel andere ideeën dan Fröbel. Haar grondbeginsel was geen ander dan 'zelfopvoeding'. De onderwijzer moest meer een belangstellend toeschouwer zijn bij het kind, dan leider. De natuurlijke ontwikkeling van het kind stond voorop, met vrijheid voor het kind. Praktisch gezien werd er gebroken met het klassikaal onderwijs zoals Fröbel propageerde. De klassen van Maria Montessori hadden meer weg van een bedrijvige huiskamer met lichte, gemakkelijk verplaatsbare meubeltjes. Kasten vol spel materiaal, waaruit de kinderen zelf hun keuze konden maken. Echter in haar leer methode ontbrak de speelsheid die Fröbel onderstreepte. Geen poppen, emmertjes, sprookjes vertellen, of Sinterklaas - bedrog zoals zij dit kinderfeest noemde. Tekenen beperkte zich bijna geheel tot meetkundige figuren, en haar streven was dat vijfjarige kleuters al taal en rekenen leerden. Het begrip zelfopvoeding en vrijheid voor het kind wekte wrevel op bij de katholieken. Zij huldigden de stelling: katholieke opvoeding is de opvoeding tot vrijheid, maar via de weg van gehoorzaamheid. Montessori had veel tegenstanders, in Italië waren er weinig voorstanders voor haar manier van onderwijs.

In 1937 ging zij in Nederland wonen waar het haar lukte veel medestanders te krijgen. Rond 1953 oordeelt men niet al te gunstig over het Montessorikleuteronderwijs. Voor kinderen die dit onderwijs volgden en naar het lager onderwijs gingen, was het lastig methodisch te werken, ze waren al te zeer gewend zelfstandig bezig te zijn, het lager onderwijs sloot daar destijds op veel scholen niet goed op aan.

Hoe zat het met het kleuteronderwijs in Swalmen?

In Swalmen was er een openbare school, gebouwd in 1915, gelegen aan de Schoolstraat. Of daar al een bewaarschool was, is niet bekend. Aangezien er steeds meer kleuters waren, achtte het gemeentebestuur het echter wenselijk om een bewaarschool op te richten: *"Door de oprichting van zulk eene school zal een groot voordeel voor de gemeente ontstaan"*, en wel: de kinderen zouden niet meer zonder toezicht op straat rondlopen en het grootste deel van de dag bewaard worden. Men ging er tevens van uit dat deze kinderen al enige tucht en

orde geleerd zouden hebben als ze naar de openbare school gingen. En men verwachtte dat de opvoeding door de zusters een goede aanvulling zou zijn op de opvoeding thuis, omdat in de meestentijds grote gezinnen, de moeder hier niet aan toe kwam. Gezien het feit dat de kleuters onder de hoede van katholieke zusters kwamen, mag men aannemen dat er gekozen werd voor de zienswijze van Fröbel. Het kleuteronderwijs van Montessori was niet erg geliefd bij de katholieken (zie boven).

In juni 1899 werd er in Swalmen een overeenkomst gesloten tussen het kerkbestuur en het gemeentebestuur. Het kerkbestuur verplichtte zich een bewaarschool en een brei- en naaischool te stichten. In de bewaarschool zou plaats zijn voor 150 kinderen die door twee zusters verzorgd werden. Tot de naai- en breischool werden tenminste 40 meisjes toegelaten *"door ééne of zoo nodig door twee zusters te onderwijzen"*. Uit onderwijsverslagen die destijds gemaakt werden blijkt dat het bijzonder onderwijs, dat door de zusters gegeven werd, "van dezelfde strekking was, als dat van de openbare school gelegen aan de Schoolstraat."

Of de bewaarschool onder dit bijzonder onderwijs viel was niet duidelijk.

In oktober 1899 werd aan de Boutestraat een klooster gebouwd met bijbehorende bewaarschool en meisjesschool voor gewoon lager onderwijs. De Zusters van het Arme Kindje Jezus namen er hun intrek. Deze vrouwelijke religieuzen namen het onderwijs op zich *"volgens de vereischten van de wet op het lager onderwijs van 1889."*

Of er voor die tijd in Swalmen al enige kleuteropvang was in bewaarscholen is niet echt bekend. De bewaarschool van de zusters bestond in 1899 uit een lokaal gelegen aan de westzijde van het hoofdgebouw. Mijn schoonvader Handrie Janssen † geboren in 1900, ging als kleuter al naar de bewaarschool. Hij vertelde dat ze bezig werden gehouden door de zusters en dat ze vaak hele dagen lapjes uit elkaar moesten rafelen. Wat er met de draadjes gedaan werd, wist hij niet. Blijkbaar maakte deze tijd niet veel indruk bij de kinderen. De heer G. Walenberg vertelde, dat zijn belangrijkste herinnering aan die tijd was, dat hij zijn klompen kwijt was, en dat hij toen op zijn kousen naar huis moest. Er was duidelijk nog geen sprake van een spel- en/of leerplan voor de kleuters. Het aantal kinderen dat in Swalmen naar de bewaarschool ging werd steeds groter,

men kampte met ruimtegebrek. De school was toe aan uitbreiding, ondanks het feit dat er al twee lokalen waren bijgebouwd aan de westzijde.

Op 16 februari 1931 gaf inspecteur Cals groen licht voor het bouwplan en de begroting voor de "bouw van eene bijzondere lagere meisjesschool" in Swalmen. Reeds in september van datzelfde jaar werd deze school in gebruik genomen. De aanbesteding van de nieuwe kleuterschool werd goedgekeurd op

18 april 1931. Architect was de heer Franssen uit Roermond. Op 14 januari 1932 werd deze nieuwe bewaarschool in gebruik genomen, gelegen aan de Boutestraat, vlakbij het reeds bestaande school- en kloostergebouw. Deze aan Maria gewijde bewaarschool was een ruim opgezet gebouw met fleurige lokalen, mooie tafeltjes en stoeltjes, centrale verwarming, wc-tjes, een speelruimte binnen en een grote speelplaats buiten met schommel en zandbak. Een modern gebouw waar de kleuters naar hartenlust spelenderwijs konden leren.

Er was plaats voor 200 kleuters. De ouders konden gerust zijn, hier waren hun kinderen goed geboren. Of er in 1932 al sprake was van een gericht speel- en leerplan is niet bekend.

Het kleuteronderwijs anno 1960

Uit het speelwerkplan blijkt dat er in 1960 gewerkt wordt volgens de richtlijnen van Fröbel. Het speelwerkplan voor kleuters van 4, 5 en 6 jaar wordt als volgt beschreven:

1. Godsdienstonderwijs: Korte godsdienst onderhoudjes, vertellingen uit het nieuwe testament in grote lijnen – enkelen uit het oude testament – levens van heiligen – de kerk – toepasselijke liedjes.

2. Spel- en lichaams oefeningen: Vrij – gemeenschappelijk met en zonder materiaal – tuinarbeid – wandelen met een bepaald object in dienst van het onderwijs – kleutergymnastiek – rythmiek indien dit mogelijk is – speellokaal is niet aanwezig. Gebruikt worden richtlijnen van J.W.A. Courtens en Justine Ward.

3. Arbeid met ontwikkelingsmateriaal: Gebaseerd op het Fröbelmateriaal met aanvullend materiaal verwerkt.

a. Arbeid naar keuze, waarin de leidster leidt en stimuleert

b. Arbeid met ontwikkelingsmateriaal, waarbij het kind geheel vrij is

c. Vrije arbeid, eenvoudig, doe maar, ga je gang, huishoudelijke arbeid

Tekenen, schilderen volgens opdracht of geheel vrij, knippen en boetsen dito.

4. Muzikale vorming: Volgens Justine Ward – vrij zingen van eenvoudige kinderliedjes bv. Uit Pollman – Wij zijn rijk. Spel van Moeder en Kind etc.

5. Vertellen: Vertellingen uit het kinderleven – sprookjes – fabels – klassengesprek – poppenkast – toneel.

6. Leren van kinderversjes: Leren van rijmpjes – raadseltjes – versjes. Klassengesprek, poppenkast met eenvoudige hulpmiddelen.

Op 1 januari 1960 waren er in totaal 281 kleuters die volgens dit leerplan onderwezen werden.

134 jongens en 147 meisjes in de leeftijd van 4 tot 6 jaar. Er waren in totaal 8 leidsters die deze kleuters begeleidden. 1 Hoofdleidster A-B, 1 leidster A-B, 4 leidsters A en 1 vervangster A-B. Zuster Josefa Pignatelli was hoofd van de kleuterschool. Zij was de hoofdleidster A-B, met als extra aantekening Ward I, Kl. Ward, handenarbeid en schooladministratie. De andere leerkrachten waren: Zuster Jeroena, Joh. Claessen, Maria Hendrixx, Gertr. Pustjes, Wilh. Jannissen en M. Munnichs. Bovenstaande gegevens werden verstrekt aan het Centraal Bureau voor de Statistiek in Den Haag. Mocht er een leidster zijn die een Montessori opleiding gevolgd had, dan diende dit uitdrukkelijk vermeld te worden. Van ouderparticipatie en ouderraad is dan nog geen sprake.

Het speelleerplan wordt steeds uitgebreider en verfijnder. Er worden contacten onderhouden met de ouders, door middel van huisbezoek, ouderavonden of middagen en klasbezoek.

In 1961 bestaat het leerplan uit welgeteld 1 A4'tje, althans in de map die in ons archief aanwezig is. De kleuters die de school bezoeken komen uit alle lagen van de bevolking. Per klas ongeveer 35 kleuters van dezelfde leeftijd zodat ze beter begeleid kunnen worden volgens voornoemd werkplan. De kinderen worden toegelaten tot aan de kerstvakantie, alleen wanneer het aantal kleuters onvoldoende is, worden er ten hoogste nog tot Pasen kinderen aangenomen. Eenmaal per maand wordt er door de begeleiders vergaderd, het spelwerkplan komt dan aan de orde en organisatorische problemen worden besproken.

In 1970 beslaat het spelwerkplan 13 pagina's en bestaat uit drie onderdelen:

1. Bespreking van het gebouw

Er is een plattegrond van het schoolgebouw, met vermelding van de bestaande lokalen en speelruimte buiten.

2. Inhoud van het onderwijs

Materiaal: Er wordt gewerkt met: Fröbelmateriaal. Ontwikkelingsmateriaal voor de zintuiglijke - verstandelijke - creatieve - taal - muzikale - en motorische vorming.

3. Werkwijze: Er worden zowel klassikale als groepslesjes gegeven.

Onder klassikale lesjes worden verstaan: algemene - orde - beleefdheid - hygiëne - huishoudelijke en controlelesjes. Onder groepslesjes worden verstaan lesjes die met verschillende soorten materiaal gegeven worden. De verschillende werkwijzen die op de Mariakleuterschool worden toegepast zijn:

- Arbeid naar keuze
- Groepswerk
- Vrije arbeid
- Het geven van lesjes met materiaal
- Het werken met groepjes (de klas wordt verdeeld in groepjes, per dag afgewisseld, zodat de leidster een goed overzicht heeft over de soort lesjes en het aantal dat ze aan een bepaalde groep gegeven heeft.)

De uitwerking van de activiteiten

ad 1. Godsdienstige vorming.

Doelstelling: Het kind een gezonde basis te geven voor een volwassen geestelijk leven. Hierdoor wordt ook de gewetensvorming van het kind geleid. Deeldoelen: Het kind liefde tot God bijbrengen. Een

houding van vertrouwen op God en het begin van een persoonlijke liefdevolle houding tot Christus wekken bij het kind.

Dit kan gebeuren door: het openstaan voor iedere kleuter, de goede sfeer in de kleuterschool en geborgenheid, blijheid, belangstelling, ongedwongenheid en waardering.

Hulpmiddelen: Godsdienstige vertellingen, Bijbelverhalen en gesprekjes gerelateerd aan kerkelijke feestdagen, actuele gebeurtenissen zoals doop en huwelijk, missie en het scheppingsverhaal. Het leren bidden van het Onze Vader en het Wees Gegroet.

Ad 2. Spel- en lichaams oefeningen.

Doelstelling:

- Motorische ontwikkeling
- Ruimtelijke beleving
- Drang tot expressie
- Sociale vorming
- Ritmische vorming

Deeldoelen: De ontwikkeling van de spieren d.m.v. oefeningen. Ruimte leren verkennen door springen en klimmen en de beleving van hoogte, diepte en verte ervaren. Illusiespel d.m.v. imitatie volwassenen en vrije speelmiddagen. Sociale vorming bevorderen door samenspel zoals: kringspelen, wedstrijden en kleutergym. Ritmiek d.m.v. beweging en met hulpmiddelen bevorderen.

Hulpmiddelen: Voor het vrij buiten spelen: karren, klim- en klautertoestel, touw, zandbak met ma-

terialen, blokken, wip en ballen. In de speelzaal: matten, blokken, touwtjes, pittenzakjes, ballen, rolletjes, stokken, hoepels, Zweedse banken, ringtouw en verspringen. Voor het vrij spelen: sjouwmateriaal, constructiemateriaal, verkleedmateriaal, poppenhoek en poppenkast.

Ritmische vorming met behulp van instrumenten, zang of pick-up.

Ad 3. Arbeid met ontwikkelingsmateriaal.

Doelstelling:

- a. Zintuiglijke vorming
- b. Opvoeding tot creativiteit en handvaardigheid
- c. Ontwikkeling van de motoriek
- d. Verstandelijke vorming
- e. Sociale ontwikkeling
- f. Taalontwikkeling.

Deeldoelen: Het aanleren van de kleuren, het leren onderscheiden van verschillende vormen en het leren van begrippen zoals: dichtbij, veraf, groot, klein, lang en kort.

Het aanleren van technieken zoals schilderen, boetsen, vouwen, knippen en plakken met gebruik van waardeloos materiaal.

De spieren van de handen en vingers ontwikkelen. Zowel voor de grote als fijne spierbewegingen. Dit wordt bereikt door o.a. bouwen, mozaïek, vouwen, knippen en boetsen.

Opvoeding tot symbool en tekenbewustzijn, het bevorderen van waarnemen en denken en de ontwikkeling van de ruimtelijke oriëntatie.

De sociale vorming wordt bevorderd door het omgaan met elkaar, het aanleren van gemeenschapsgevoel en het leren aanpassen aan elkaar.

De taalontwikkeling wordt bevorderd door het leren uitdrukken van gedachten in woorden. Het leren van woorden en benamingen.

Hulpmiddelen: Kleurontwikkeling door: kleurenlotto's, kralen rijgen en kralenplank, kleurendomino en verf. Vormontwikkeling met gebruik van geometrische figuren, mozaïek en blokken.

Begrippen aanleren zoals groot en klein door de kleuters zelf aan te geven, het meten van

inhoud bv. door het vullen van flesjes water, en het meten van afstanden door bv. gebruik van touw, voetstappen en sjaals.

Creatieve ontwikkeling stimuleren door bv. klas-sengesprekken waarbij kinderen zelf onderwerpen kunnen aangeven.

Materiaal zoals schaar, plaksel, papier, blokken, krijt, kwast en potlood.

Gebruik van symbolen zodat kleuters leren dat er iets mee bedoeld wordt zoals bv. een verkeersbord, stoplicht of zebra. Telmaterialen zoals dobbelstenen, kralen rijgen, gezelschapsspelen aangevuld met divers materiaal waardoor de kleuters de begrippen kunnen leren zoals: meer-minder, groot-klein, veel-weinig.

Ad 4. Muzikale ontwikkeling

Doelstelling: Het ontwikkelen van de muzikale gaven van het kind, waarbij vooral het zingen van liedjes een grote rol speelt.

Deeldoelen: Het muzikaal gehoor ontwikkelen en letten op het stemgebruik van de kleuter.

Liedjes leren met gebruik van eenvoudige instrumenten, waarbij vooral ook gelet wordt op een goede articulatie en ademhalingstechniek. Het leren van de verschillen hard - zacht, langzaam - vlug, lang en kort e.a. Ritmisch bewegen met het lichaam op muziek, door bv. stilstaan, zitten, handjes omhoog en hurken. Geheugenvorming door het herkennen van liedjes en geluiden.

Hulpmiddelen: Het leren hanteren van instrumenten voor de begeleiding van liedjes, orkestjes vormen en de leidster kan gebruik maken van blokfluit of een ander instrument. Het gebruik van liedjesbundels zoals Kinderzang en Kinderspel van Pollman, en bundels van Langelaar en Broekhuizen.

Ad 5. Het vertellen

Doelstelling: Het ontwikkelen en uitbreiden van de taalschat van de kleuter. Het wereldbeeld en verbale expressie wordt hierdoor ontwikkeld.

Deeldoelen: Het kind leert luisteren naar een vertelling en leert deelnemen aan klassengesprekken. De woordenschat wordt hierdoor uitgebreid en de drang naar fantasie en identificatie worden gestimuleerd.

Hulpmiddelen: Het gebruik van beeldschriftboekjes en verhalenbundels bij het voorlezen.

De poppenkast gebruiken door leidster en kleuter. Verhaaltjes na laten vertellen, of het naspelen van een verhaaltje.

Ad 6 Aanleren van kinderversjes

Doelstelling: Ontwikkeling van de actieve en passieve taalschat

Deeldoelen: Ontwikkeling van het gevoel van eigenwaarde, het bevorderen van sociaal gevoel, de woordenschat uitbreiden en het oefenen van het geheugen.

Hulpmiddelen: Het leren van kinderversjes met behulp van een aanschouwing of met een versjesboek en het maken van korte versjes door de kleuter zelf.

Ad 7. Verkeersopvoeding

Doelstelling: Het kind vertrouwd maken met het verkeer, en de houding op straat bewuster leren richten op het verkeer.

Deeldoelen: Het leren reageren. De betekenis van eenvoudige verkeersregels leren en iets leren over verkeerslichten en borden, maar ook leren luisteren.

Hulpmiddelen: Het gebruik van verkeersloto's, puzzels en boekjes over het verkeer, en het doen van spelletjes over het verkeer.

Ad 8. Natuurbeleving

Doelstelling: Het kind vertrouwd maken met de natuur, en liefde aankweken voor plant en dier.

Deeldoelen: Het kind leren waarnemen. De kleuters eenvoudige namen aanleren van bloem, dier en plant, en het leren verzorgen hiervan. Bewondering voor de natuur aankweken.

Hulpmiddelen: Het verzorgen van bloemen, planten en dieren in de kleuterschool of omgeving. Platen bekijken over deze onderwerpen en vertellingen en gesprekken houden hierover.

Ad 9. Wereldoriëntatie

Doelstelling: De kennis van de wereld uitbreiden en het kind leren zich thuis te voelen in zijn we-

reld. Het kind leren hoe het die wereld goed moet gebruiken.

Deeldoelen: Uitbreiding van zijn kennis over zijn huis, zijn omgeving, de school, vriendjes, vriendinnetjes, familie en burens.

Hulpmiddelen: Klassegesprekjes over genoemde onderwerpen, met gebruik van boekjes en platen.

Dit goed doordachte en uiterst zorgvuldig samengestelde speelwerkplan doet dienst tot tenminste 1982, want het wordt op 24 november opnieuw verzonden naar de Inspektie van het Onderwijs te Roermond, dit dient ieder jaar te gebeuren, als vervangend exemplaar uit het archief van de Mariakleuterschool. Dat de school een katholieke grondslag had mag duidelijk zijn, de godsdienstige vorming werd als eerste punt opgenomen in het plan.

Uit dit speelwerkplan mag blijken dat het geen sinecure was kleuters te begeleiden tot de leeftijd dat ze naar het lager onderwijs door konden gaan. De bewaarschool van destijds maakte plaats voor professioneel opgezet kleuteronderwijs door ervaren begeleidsters.

Voor de kleuters was het een enerverende periode, waarin spelenderwijs de grondslag gelegd werd voor een vrucht aan basiskennis die ze voor de verdere toekomst en scholing, en in hun persoonlijk leven nodig hadden.

Zelf zoot ich oppe pukkesjool in de jaore 1954 en '55. Ich weit mich te herinnere det ich destieds al verleeft woor op 't jungske waat naeve mich zoot, mer eigelik meer op zien boetseertalent. Hae maakte de sjoonste krokodille van grieze klei, de gesjubde huid leek net ech door de indrökke die hae d'r mit zien klein vingerkes in maakte. Ouch 't plekpötje mit kweske haaj aantrèkkingskrach op mich, soms lekde ich d'raan en det deej mich dinke aan de sjtieve riestepap die mam kaokde. Ich vónj 't mer gek es veur nao de wc ginge det de zöster en de juf euver de deurkes haer kóste kieke. Toes gebeurde det altied achter 'n toe deur. De kaolekelder haet depe indrök gemaak op mich, blikbaar waas ich sjtout of vrek gewaes en waerde veur sjtraof achter die deur gezat. Zinge, danse en sjele vónj ich sjoon en ouch nao verhaole loestere deej ich gaer. Juffrouw Trees Keunings kós det good en waas dus mien leefste juf, die ouch prachtige teikeninge op 't sjoorbord maakte mit gekleurd kriet. De veursjtèllinge aangepas aan 't seizoen. Zöster Josefa dao haaj ich 't neet op, net zo min es op die grote trap die nao ónger ging. Ich woor

'ne keer te laat en ich sjting nag baove aan de trap. De zöster goof 'n vaeg aan de port en ich zoot d'r mitte vingers tösse. Juf Keunings was gleujetig giftig op de zöster en haet mich toen nao hoes gebrach. Ós mam is toen al daag mit mich nao 't Groene Kruis gefiets óm de vinger sjoon te laote make en te verbinje door de wiekzöster, 't tuupke is d'r gelökkig aan blieve zitte. Ich zeen de kapsjtökskes nag veur mich mit de sjloeffezak, veur haje die sjloeffe euver de sjoon aan, daomit kós se heel good sjliddere in de klas en oppe gank, allein moogde det eigelik neet. 't Sjoons en ouch waal ein bietje geheimzinnig waas dae grote moerkas in de klas, mit allemaol deurkes mit raempkes. 't Waas altied heel sjpannend waat de juffrouw d'r noe weer oet zól tovere: vlechetjes, blokkedoze, sjpelkes, kleurkes of anger dinger. En sjwinters mósde se boete altied good oetkieke es 't gled waas, de sjeelplaats leep op en veur se 't wis loogs se op dienne bóksebaom, de poefbóks mit dao euver 't rökske, leggings goof 't toen nag neet. Ich haaj destieds ech geine weit van ein sjeelleerplan, waat ich weit is det ich gaer nao sjoon ging.

Onze eigen kinderen hebben in de zeventiger jaren de kleuterschool bezocht. Als ouder zijnde hebben wij nooit enige weet gehad van het feit dat er een spelwerkplan was en ik vermoed dat de meeste ouders dit niet wisten. Het is haast niet voor te stellen dat aan elk speel- en leermoment een bepaalde theorie gekoppeld werd.

De kleutertijd was vast een lastige en soms ver-

moeiende tijd voor de kleuters. De keren dat onze kinderen tussen de middag in slaap vielen en bij moesten tanken werd heel gewoon gevonden door de leidsters. "Dan zullen ze het wel nodig hebben," was dan het commentaar. Die kleine 4- en 5-jarige koppies hebben hard moeten werken. Maar goed dat de kleuters zelf nog geen besef hadden van een spelwerkplan en dat hun de kans geboden werd spelenderwijs te leren.

Tot slot

Tot 1983 was de Mariakleuterschool in gebruik. Het gebouw was inmiddels eigendom van de gemeente Swalmen, nadat de laatste zusters in 1973 het klooster verlieten. De schoolgebouwen voldeden niet meer aan de eisen van de tijd. Er kwam een nieuwe kleuter/basisschool. Op zaterdag 28 mei 1983 werd de basisschool De Mortel feestelijk geopend. In 1988 vielen het oude klooster en scholencomplex aan de Boutestraat ten prooi aan de slopershamer.

Bronvermelding:

Spelwerkplan van de Maria kleuterschool – Swalmen

De school aan de Meestersweg in Swalmen – Archief MHVS

Periodiek Jaargang 8-1988 no. 3; artikel Terugblik op 90 jaar klooster en H.Hartschool.

De katholieke encyclopaedie - 1955 Uitg. J. v.d. Vondel – Amsterdam

W.P. Encyclopaedie voor de vrouw – 1952 – Elsevier Amsterdam

Inwiki.pabo-inholland.nl/kleuteronderwijs

Kennen we die nog?

In het MHVS-archief bevindt zich deze foto uit 1985 van een van onze oud-voorzitters, waarop hij op het punt staat namens demonstranten een petitie te overhandigen aan de toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat en een burgemeester.

Hans, heb je nog bepaalde herinneringen aan die dag en hoe kijk je 27 jaar later naar het resultaat van je inspanningen destijds?

Oorlogsmonument onthuld in Heerenveen

Donderdag 3 mei is op de R.K. begraafplaats in Heerenveen een gedenkteken onthuld voor achttien Midden - en Noord-Limburgse kindjes die in de evacuatie tijd in Friesland zijn overleden.

Het witwarmeren oorlogsmonument is onthuld in het bijzijn van locoburgemeester Lykele Buwalda van Heerenveen, waarnemend burgemeester Henk van Beers van Roermond, en een groep van ruim zestig familieleden van deze kindjes.

Dankzij Rura - die steun heeft gevonden bij familieleden van de kindjes en ook bij het Monuta Charity Fund - is het gelukt om deze achttien kinderen een monument te geven.

Het moet een bijzondere reden hebben dat er zoveel jaar na dato een gedenkteken voor deze kinderen is gekomen. Dat voert terug naar maart 2011.

Tijdens de donateursbijeenkomst van Rura, Roermondse stichting voor cultuurhistorie, is het boek: "30.000 evacués, Limburg en Friesland verbonden door de oorlog" van Eddy van der Noord (eindredacteur) gepresenteerd. Dat boek is opgedragen aan die achttien Limburgse kindjes die anoniem zijn begraven op de R.K. begraafplaats te Heerenveen.

In het laatste hoofdstuk van het boek beschrijft dokter Bonne Dijkstra, een kinderarts, het verhaal over de begrafenis van deze kinderen.

CITAAT: "In het voorjaar van 1945 zijn in het ziekenhuis van Heerenveen dertien Limburgse kindjes overleden. Verzwakt, ondervoed, velen met dysenterie en longontsteking. Ook is in de februarimaand van dat jaar in Ureterp (4) en Siegerswoude (1) een vijftal Limburgse kindjes overleden. Dokter Bonne Dijkstra, kinderarts, heeft deze achttien kindjes laten begraven op de katholieke begraafplaats te Heerenveen, sectie Oost 3. Onduidelijk is waarom tot de dag van vandaag geen gedenkteken bij de graven is geplaatst". Rura heeft zich deze opmerking aangetrokken en het initiatief genomen om dit gedenkteken alsnog te plaatsen.

Voorafgaand aan de herdenking op de R.K. begraafplaats waren in verband met de weersomstandigheden de toespraken van wnd. burgemeester Van Beers van Roermond en locoburgemeester Lykele Buwalda in het nabijgelegen Koningshof, waar het gezelschap door de gemeente Heerenveen werd ontvangen.

Wnd. burgemeester Henk van Beers noemde in zijn toespraak alle achttien namen en vroeg daarna om een moment van stilte: Lambertus Allers (Roermond), Johan Baan (Grathem), Anna Cox (Roermond), Theodora de Groot (Venlo), Maria Hendrikx (Maasniel), Gerardus Hoex (Echt), Johanna Hubertz (Swalmen), Johannes Janssen (Gennep), Hubertina Janssen (Melick), Hendrikus Kessels (Swalmen), Jacoba Langenhuijzen (Maasniel), Gerardus van Loenen (Roermond), Gertruidis Melissen (Roermond), Henricus Notté (Roermond), Allegonda Parren (Roosteren), Lambertus Pijpers (Venlo), Johanna Somers (Herten), en Wilhelmina Tönnissen (Venlo).

Rura wilde zoveel mogelijk familieleden meenemen naar de onthulling van het monument. Onder de aanwezige familieleden waren onder meer mevrouw Notté, de moeder van Henricus Notté, en broer en zus van Hendrikus Kessels.

Als symbool van verbondenheid strooide Yvonne de Vries Roermondse aarde uit bij het monument.

De gedenksteen kan als monument worden gezien voor alle Limburgse kinderen die na de evacuatie in Friesland zijn begraven.

Bron: site gemeente Roermond, Dagblad de Limburger 4 mei 2012, Typisch Roermond 11 mei 2012 nr. 19.

Uit de oude doos

De ontbrekende namen behorende bij de foto uit de oude doos van 2012-1 tijdens de carnavalsmiddag in de zaal van jeugdhuis Gevaren (en niet in de Robijn, zoals abusievelijk vermeld in ons vorige kwartaalblad) zijn:

7. Thies Janissen, 9. Hand Houben, 17. mevrouw Kellerhuis (?) Deze namen zijn aan ons doorgegeven door de heren Gerard Janssen en Wim Evers.

Van Wiel en Mariet Crins, Nieuwstraat te Beesel ontvingen wij de onderstaande foto t.g.v. het 50-jarig huwelijk van Peter Johannes Willemsen en Helena Crins. Gehuwd te Beesel op 22-09-1893.

Peter is zoon van Joannes Willemsen en Maria Hendrina Slots. Geboren te Beesel 13-12-1862, overleden te Swalmen op 25-01-1945. Petran was voor Sef Janissen kastelein in het café in Bussereind. Helena is dochter van Tilmanus Crins en Joanna Sillen. Geboren te Beesel 02-06-1870, overleden op 03-07-1966 in verpleeghuis Camillus Roermond.

1. Peter (Petran) Willemsen	13. Truus Heldens	25. Stien Spee
2. Piet Willemsen	14. Nardje Willemsen	26. Mia Houwen
3. Theo Willemsen	16. Peter Willemsen	27. Tien Houwen
4. Dré Willemsen	17. Maan Willemsen	31. ? van Duin
5. Helena Crins (Leen)	20. Sjeng Willemsen	33. Sjeng Geraets
9. Tiny Maas	21. An Emans	34. Helena Geraets-Aerts
10. Mien Simons	22. Margaretha Hermans	35. Thei Geerlings
11. Riet Lennaerts	23. Lies Willemsen	36. Hubertina Geerlings-Geraets
12. An Ickenroth	24. Annie Spee	37. Jacobus Crins

Wie kan ons aan de ontbrekende namen helpen (nrs. 6-8, 15, 18, 28-29, 32, 38-39)? Alvast bedankt voor uw bijdrage.

